

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління і бізнесу
ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Фінансів, обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему: **«Власний капітал ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА
ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»: облік та аудит»**

ШИФР КРБ.ФОтаА.1.579-03.4.1

Здобувачки: _____ **Беженарь М.О.**

Керівник: _____ **проф. Мельник Ю.М.**

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від ” 4 “ червня 2026 р., протокол № 14.

Завідувач кафедри фінансів, обліку

та аудиту

_____ **Наталія КУПРІНА**

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління
і бізнесу ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Фінансів, обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри фінансів, обліку та аудиту

« ____ » _____ 2025 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ

Беженарь Марії Олександрівни

-
1. Тема роботи: **«Власний капітал ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАР-
ЧОСМАКОВА ФАБРИКА»: облік та аудит»**

Затверджена наказом ОНТУ від 24 жовтня 2025 р. наказ № 579-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи **4 червня 2026 р.**
  3. Вихідні дані до роботи: **Звітні дані про діяльність підприємства за два роки.**
-
4. Перелік питань, які потрібно розробити: **Сутність, значення та законодавча база обліку власного капіталу. Сутність, законодавча база та порядок проведення аудиту власного капіталу підприємства. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві та обліку власного капіталу на ньому. Висновки та пропозиції.**
-
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) **таблиць – 12, рисунків – 8 .**

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання **2 лютого 2026 р.**

Керівник _____ Мельник Ю.М.

Завдання прийняв до виконання _____ Беженарь М.О.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	2.02.26 - 10.03.26	
2. <i>Сутність, законодавча база та порядок проведення аудиту за напрямом кваліфікаційної роботи</i>	11.03.26 - 11.04.26	
3. <i>Організація бухгалтерського обліку на підприємстві та обліку за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	12.04.26 - 25.05.26	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	26.05.26 - 4.06.26	

Здобувачка вищої освіти _____ Беженарь М.О.

Керівники роботи _____ Мельник Ю.М.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувачка вищої освіти Беженарь М.О. _____

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи бакалавра на тему: «Власний капітал ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»: облік та аудит»

Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є вивчення та детальний розгляд системи бухгалтерського обліку та аудиту власного капіталу, а також розробки рекомендацій та пропозицій щодо удосконалення обліку та аудиту власного капіталу на підприємстві.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів, висновків і пропозицій.

У першому розділі розкрито сутність власного капіталу, його види та особливості формування та обліку.

У другому розділі розглянуто наукові основи, економічний зміст та завдання аудиту власного капіталу та методологічні засади аудиту власного капіталу.

У третьому розділі роботи охарактеризовано організацію бухгалтерського обліку на підприємстві, а також показано стан бухгалтерського фінансового обліку власного капіталу на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА».

У завершальній частині роботи узагальнено результати дослідження та запропоновано рекомендації щодо вдосконалення обліку та аудиту власного капіталу на підприємстві

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини	69
таблиць	12
рисуноків	8

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1. Наукові основи, економічний зміст та завдання обліку власного капіталу на підприємстві	8
1.2. Методологія обліку власного капіталу на підприємстві	15
2. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ	
2.1. Наукові основи, економічний зміст та завдання аудиту власного капіталу підприємства	27
2.2. Методологічні засади аудиту власного капіталу на підприємстві	32
3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІК ТА АУДИТУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ НА ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА	
3.1. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві	39
3.2. Бухгалтерський облік власного капіталу на підприємстві	43
3.3. Практичні аспекти аудиту власного капіталу на підприємстві	51
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	

ВСТУП

Ключовим індикатором фінансової спроможності та стабільності суб'єкта господарювання є стан його власного капіталу. Оскільки саме через систему обліку та фінансової звітності транслюється інформація, необхідна для менеджменту капітальних ресурсів, рівень організації цих процесів прямо впливає на ефективність управлінських рішень.

Власний капітал є не лише показником платоспроможності, але й складним економічним феноменом, оскільки його відображення в активах підприємства часто характеризується високим ступенем абстракції. У сучасних умовах, коли підприємства стикаються з постійними ринковими коливаннями та зростанням вимог до прозорості звітності, виникає об'єктивна потреба в оптимізації облікових процедур. Підвищення рівня операційної ефективності бізнесу сьогодні неможливе без належної методологічної бази обліку та комплексного аналізу власного капіталу.

Значущість оцінювання фінансового потенціалу підприємства зумовлена необхідністю вибудовування ефективної стратегії конкурентоспроможності. Високі стандарти відповідальності бізнесу вимагають від керівництва не лише констатації поточного стану справ, а й глибокого аналізу чинників, що впливають на фінансову стійкість, ліквідність та платоспроможність. Своєчасна ідентифікація ризиків та відхилень дозволяє спрямувати ресурси на розвиток, уникаючи непродуктивних витрат.

Якість управління значною мірою залежить від повноти та достовірності даних щодо руху чистих активів. У цьому контексті особливої ваги набуває функція аудиту. Раціональна система аудиторського контролю виступає гарантом того, що фінансова звітність відображає реальний стан капіталу, а також сприяє мінімізації законодавчих ризиків. Таким чином, удосконалення механізмів аудиту дозволяє нівелювати негативні тренди та створює умови для стратегічного зростання суб'єкта господарювання.

Актуальність обраної теми підсилюється зростанням ризикованості господарської діяльності, що підвищує вимоги до якості фінансової інформації. Об'єктивність оцінювання фінансового стану стає вирішальним чинником для прийняття управлінських рішень, спрямованих на максимізацію вартості підприємства та забезпечення його конкурентоспроможності.

Ефективна система обліку та аудиту власного капіталу дозволяє не лише мінімізувати фінансові ризики, а й вчасно виявляти негативні тенденції у формуванні чистих активів.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування та розробка прикладних рекомендацій щодо оптимізації обліково-аналітичного забезпечення власного капіталу підприємства в сучасних економічних реаліях.

Для реалізації поставленої мети визначено такі завдання дослідження:

- систематизувати наукові погляди щодо економічної природи та функціонального призначення власного капіталу;
- проаналізувати сучасний стан нормативно-правового регулювання обліку власного капіталу;
- обґрунтувати стратегію планування аудиту власного капіталу через визначення рівня суттєвості та оцінку аудиторських ризиків;
- здійснити аналіз існуючої практики обліку власного капіталу на підприємстві;
- обґрунтувати шляхи вдосконалення облікових процедур;
- провести комплексну оцінку стану власного капіталу за допомогою аналітичного інструментарію;
- запропонувати комплекс практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи обліку та аудиту власного капіталу, спрямованих на підвищення фінансової стійкості підприємства.

Об'єктом дослідження є сукупність процесів обліку, та аудиту власним капіталом у діяльності вітчизняних підприємств.

Предметом роботи є теоретико-методичні засади та практичні інструменти обліково-аналітичного забезпечення власного капіталу на прикладі

ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА».

Питаннями теоретичного та прикладного аспекту обліку та аудиту власного капіталу займалися багато вітчизняних науковців, серед яких: Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, О.О. Терещенко, Є.В. Мних, В.В. Ковальов, , В. В. Сопка, С. Ф. Голова, В. О. Пархоменка, Н. М. Ткаченко А.Д. Шеремет та інші. Проблемні аспекти аудиту власного капіталу розглянуті у працях такі вітчизняні вчені, як Ф.Ф. Бутинець, М.Т. Білуха, Б.І., Герасимович, С.Ф. Голов, М.Ф. Огійчук, Ю.В. Піча, Л.Г. Смоляр, М.С. Пушкар, Н.М. Ткаченко. Попри значний доробок наукової спільноти, динамічні зміни в економіці вимагають перегляду традиційних підходів до обліку та аудиту власного капіталу, що й обумовлює практичну значущість цього дослідження.

В процесі дослідження методології обліку та аудиту власного капіталу були застосовані методи як системний підхід, методи порівняння, синтезу та аналізу фінансових показників. Інформаційним підґрунтям стали наукові праці фахівців, законодавчі акти України, національні та міжнародні стандарти фінансової звітності, а також внутрішня звітність підприємства

Основні теоретичні та практичні результати дослідження доповідалися, отримали позитивну оцінку та були апробовані на VIII Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді» (16-17 квітня 2026 року).

1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Наукові основи, економічний зміст та завдання обліку власного капіталу на підприємстві

Власний капітал у сучасній економічній теорії та практиці виходить далеко за межі суто облікової категорії, що відображається у звітності як різниця між активами та зобов'язаннями. Насамперед, його слід розглядати як фундаментальний економічний ресурс, що забезпечує довгострокову життєздатність та стратегічний розвиток суб'єкта господарювання. Власний капітал є концентрованим вираженням фінансового потенціалу підприємства, який формується за рахунок внесків власників та результатів діяльності самого підприємства.

Як економічний ресурс, власний капітал виконує ключову роль у забезпеченні фінансової незалежності підприємства. Він виступає своєрідним «фундаментом», що дозволяє компанії мінімізувати залежність від зовнішніх кредиторів та кон'юнктури фінансових ринків. Чим вищою є частка власного капіталу у структурі фінансових ресурсів, тим меншим є ризик втрати операційного контролю та залежність від зовнішніх джерел фінансування, вартість яких часто є непередбачуваною.

Окрім функції фінансування, власний капітал є головним джерелом покриття ризиків, з якими підприємство неминуче стикається у процесі своєї діяльності. В умовах ринкової нестабільності, коли виникають непередбачувані збитки чи кризові явища, саме накопичені власні кошти виконують захисну (гарантійну) функцію. Це своєрідний «фінансовий буфер», який дозволяє підприємству поглинати негативні фінансові результати та зберігати платоспроможність, не вдаючись до відчуження основних активів або залучення надлишкових кредитних зобов'язань.

Таким чином, власний капітал є не лише індикатором ефективності минулої діяльності, а й стратегічним активом, від обсягу та якості якого

залежить здатність підприємства виживати у несприятливих економічних умовах та інвестувати у майбутнє зростання.

Сучасна економічна думка пропонує розглядати категорію «капітал» через призму трьох взаємопов'язаних вимірів: облікового, економічного та правового, що відображено на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Підходи до визначення поняття «власний капітал»

Фундаментальне значення для розвитку методології обліку власного капіталу мають наукові праці, присвячені дослідженню природи цієї категорії, а також вивченню особливостей функціонування її окремих елементів.

Аналіз фахової економічної літератури дозволяє систематизувати підходи вітчизняних дослідників до трактування поняття «власний капітал». Найбільш влучні визначення, які розкривають різні аспекти цієї економічної категорії, узагальнено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Порівняльний аналіз визначень власного капіталу

Автор	Акцент у визначенні	Основна характеристика
І. О. Бланк	Фінансово-інвестиційний	Розглядає власний капітал як сукупність фінансових ресурсів, що належать підприємству на правах власності та використовуються для формування активів з метою отримання прибутку
С. Ф. Голов	Управлінсько-обліковий	Визначає капітал як залишкову частку в активах підприємства після вирахування всіх його зобов'язань (чисті активи)
О. О. Терещенко	Стратегічно-фінансовий	Трактує капітал як базу забезпечення самостійності, стійкості та захисту інтересів власників у довгостроковій перспективі
Н. М. Ткаченко	Обліково-методичний	Акцентує на обліковому відображенні складових власного капіталу та порядку їх формування згідно з нормативними актами.
Ф. Ф. Бутинець	Контрольно-аналітичний	Розглядає капітал через призму аудиторського контролю, підкреслюючи важливість достовірності даних про його формування та використання
М. С. Пушкар	Економіко-системний	Визначає капітал як внутрішнє джерело фінансового забезпечення діяльності, що відображає результативність управління бізнесом

Представлена у таблиці 1.1 систематизація визначень категорії «власний капітал» свідчить про багатогранність цього поняття в сучасній українській науковій школі. Кожен з наведених авторів розкриває окремий аспект функціонування капіталу, що дозволяє сформувати цілісне уявлення про його роль у господарській діяльності підприємства.

Підхід І. О. Бланка фокусується на сутності власного капіталу як інвестиційного ресурсу. Автор підкреслює, що власний капітал є основою формування активів, що безпосередньо впливає на здатність підприємства генерувати прибуток. Цей підхід є фундаментальним для фінансового менеджменту, оскільки розглядає капітал у динаміці його використання для розвитку бізнесу.

О. О. Терещенко, у свою чергу, переносить акцент із суто прибуткової складової на стратегічну стійкість. У його трактуванні власний капітал виступає запорукою фінансової самостійності. Це визначення є особливо актуальним для ТОВ «Кривоозерська харчосмакова фабрика», оскільки для харчового виробництва здатність зберігати незалежність від кредиторів під час сезонних коливань ринку є критичним чинником виживання.

С. Ф. Голов пропонує найбільш раціональний підхід, який базується на методології бухгалтерського обліку. Визначення капіталу як «чистих активів» дозволяє чітко розмежувати власний капітал від зобов'язань, що є основою для складання фінансової звітності. Таке тлумачення є необхідним для формування бази даних обліку, про яку йдеться у нормативних документах [24].

Доповнюючи цей підхід, Н. М. Ткаченко та Ф. Ф. Бутинець звертають увагу на процедурну складову. Якщо Н. М. Ткаченко акцентує на нормативному порядку формування капітальних складових, то Ф. Ф. Бутинець впроваджує елемент аудиторського контролю .

М. С. Пушкар розглядає власний капітал через призму загальної результативності бізнесу. Для автора капітал – це не статичний показник, а інтегрований результат управління. Такий підхід є найбільш комплексним, оскільки пов'язує стан власного капіталу з якістю управлінських рішень, що приймаються керівництвом підприємства.

На основі проведеного аналізу наукових дефініцій, можна дійти висновку, що власний капітал є сукупністю власних ресурсів суб'єкта господарювання. Вони формуються шляхом безпосередніх інвестицій засновників або завдяки реінвестуванню отриманого чистого прибутку, що надалі спрямовується на фінансування активів у будь-яких дозволених формах (як грошових, так і негрошових)

Враховуючи представлені визначення, можна підкреслити, що власний капітал – це власні джерела підприємства, які внесені його засновниками, або

суми реінвестованого чистого прибутку, які використовуються для формування активів підприємства у грошовій або не грошовій формах.

Згідно з панівними в економічній науці підходами, власний капітал виконує низку ключових функцій:

- слугує основним інструментом покриття збитків, які виникають у процесі діяльності;
- є базовим критерієм, що використовується аналітиками для діагностики фінансового стану суб'єкта господарювання;
- виступає фундаментом – первинним та безстроковим джерелом, що забезпечує безперервність фінансування господарських процесів.

Разом з тим, величина власного капіталу водночас засвідчує рівень фінансової автономії, самодостатності організації, а також визначає міру її кредитоспроможності. Підтримання стабільності власного капіталу виступає одним із визначальних критеріїв, що характеризують якість та ефективність фінансового менеджменту на підприємстві [46].

Формування власного капіталу підприємства відбувається за рахунок зовнішніх і внутрішніх джерел власних коштів.

До зовнішніх каналів формування власного капіталу належать:

- фінансові надходження, що виникають у результаті процесів розподілу та перерозподілу ресурсів на рівні загальнодержавної економічної системи;
- грошові кошти, які залучаються як шляхом здійснення прямих особистих внесків засновників, так і через використання механізмів та інструментів вітчизняного фінансового ринку.

На окрему увагу заслуговує питання внутрішнього забезпечення власного капіталу. До цієї категорії відносяться фінансові ресурси, які генеруються підприємством безпосередньо в ході його поточної виробничо-господарської та фінансової діяльності. Специфіку та деталізовану структуру цих внутрішніх джерел відображено на рисунку 1.2.

Рис. 1.2. Внутрішні джерела створення власного капіталу суб'єкта господарювання

Процес оптимізації структури капіталу вимагає досягнення балансу між прийнятним рівнем ризику та очікуваною дохідністю. Це базується на фундаментальному положенні, згідно з яким збільшення частки позикових коштів посилює фінансові ризики, проте одночасно стимулює зростання показників рентабельності власного капіталу та обсягу чистого прибутку. Прийняття обґрунтованих управлінських рішень у цій сфері стає можливим завдяки застосуванню методів фінансово-економічного аналізу, які дають змогу не лише оцінити результативність використання власного капіталу, а й здійснити прогнозування планових показників.

Власний капітал є ключовим індикатором при діагностиці фінансового стану суб'єкта господарювання. У науковій літературі виділяють наступні його функції:

- довгострокове фінансування – капітал перебуває у розпорядженні компанії на безстроковій основі;
- забезпечення автономії та корпоративного контролю – величина капіталу відображає ступінь незалежності власників у процесах управління;
- фінансування ризикових операцій – можливість інвестування у проекти з високим рівнем ризику, від яких можуть відмовитися зовнішні кредитори;
- база для розподілу доходів і майна – частка власника в капіталі є визначальною при розподілі прибутку або під час ліквідаційних процедур [29].

Світова практика формування капіталу засновників передбачає диференціацію за економіко-правовою природою між первісними вкладками та додатковими внесками, оскільки вони виконують різні цільові завдання. Щоб детально розібратися в цих функціях, доцільно спочатку проаналізувати структурні елементи власного капіталу.

Ефективність функціонування облікової системи власного капіталу безпосередньо залежить від чіткого дотримання вимог чинного законодавства та своєчасного врахування змін у нормативно-правовому полі.

Ключовим завданням бухгалтерського обліку в цьому сегменті є відображення даних про динаміку капіталу, а також детальна систематизація інформації про його складові, зокрема статутний, резервний, додатковий капітал та показники нерозподіленого прибутку (непокритого збитку).

Зокрема, до основних завдань обліку власного капіталу належать:

- суцільний облік та узагальнення даних щодо стану й руху капітальних ресурсів;
- моніторинг дотримання законності та коректності процедур формування власного капіталу;

- організація аналітичного обліку за рахунками власного капіталу для отримання достовірної та деталізованої інформації;
- повне та своєчасне відображення всіх транзакцій, що змінюють розмір власного капіталу;
- забезпечення точності реєстрації операцій у системі облікових регістрів та фінансовій звітності;
- нагляд за ефективністю та цільовим спрямуванням розподілу прибутку;
- моніторинг процесів створення та використання резервного фонду підприємства.

Глибоке розуміння цих завдань дозволяє стверджувати, що система обліку власного капіталу виходить за межі фіксації фактів операційної діяльності. Вона охоплює всю фінансову діяльність (зміни у складі власного капіталу, а також динаміку зобов'язань), інтегруючи в собі управлінські функції: від планування та контролінгу до діагностики, оцінювання та прийняття стратегічних рішень.

1.2. Методологія обліку власного капіталу на підприємстві

Процедура формування власного капіталу володіє певними особливостями, що безпосередньо залежать від організаційно-правового статусу суб'єкта господарювання та положень українського законодавства. Ці нюанси необхідно брати до уваги як на етапі створення підприємства будь-якого типу, так і в подальшому для забезпечення результативності його комерційної діяльності в довгостроковій перспективі.

Водночас ключовим чинником ефективного функціонування бізнесу, спрямованого на зростання фінансових результатів та оптимізацію витрат під час виплати дивідендів засновникам, виступає вдосконалення системи обліку власного капіталу. Цей процес вимагає врахування впливу різноманітних зовнішніх та внутрішніх факторів, серед яких важливе місце посідає

актуальна нормативно-правова база, що регулює відповідну ділянку бухгалтерського обліку.

Структура нормативно-правового регулювання обліку власного капіталу, яка залежить від окремих аспектів та складаються з п'яти рівнів, представлена на рис. 1.3.

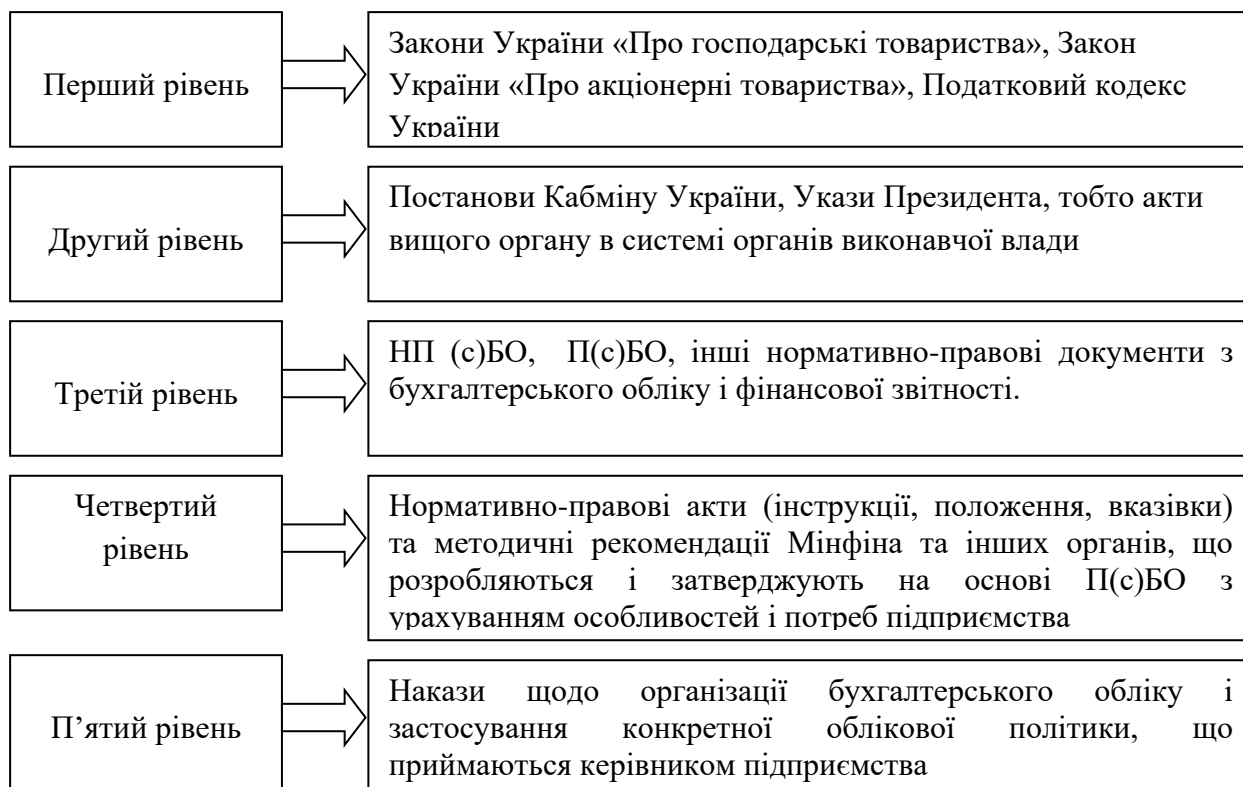

Рис. 1.3. Нормативно-правове регулювання обліку власного капіталу підприємства

Результативність роботи суб'єктів господарювання великою мірою зумовлена якістю бухгалтерського обліку власного капіталу. Він має забезпечувати оперативне формування достовірних даних стосовно доступних внутрішніх резервів, підвищення ефективності використання активів, а також заощадження матеріальних та трудових витрат.

Ключовим компонентом побудови системи бухгалтерського обліку є формування та офіційне закріплення співвідношення власного і позикового капіталу. Цей механізм є дієвим інструментом корпоративного управління,

що виступає одним із визначальних чинників, які безпосередньо впливають на загальну ефективність функціонування господарюючого суб'єкта.

Детальний аналіз компонентів власного капіталу дозволяє глибше осягнути його економічну природу та вагомість. Ця категорія включає наступні структурні одиниці: зареєстрований (пайовий) капітал; капітал у дооцінках; додатковий капітал; резервний капітал; нерозподілений прибуток (непокритий збиток); неоплачений капітал; вилучений капітал.

Ці компоненти демонструють сукупну вартість ресурсів, що були спрямовані засновниками на розвиток господарської діяльності організації, або ж збережені у її фондах у вигляді накопиченого нерозподіленого прибутку. Кожна з категорій власного капіталу реалізує специфічне функціональне призначення. Зокрема, зареєстрований (пайовий) капітал відображає обсяг статутного, пайового чи іншого фонду, сформованого згідно з вимогами нормативно-правових актів та установчих положень, а також охоплює внески, спрямовані до оголошеного, проте ще не оформленого в офіційному порядку статутного капіталу суб'єкта господарювання.

З метою побудови раціональної системи бухгалтерського обліку власного капіталу суб'єкта господарювання важливо приділити належну увагу кожному з названих елементів. Склад та конфігурація власного капіталу визначаються впливом низки чинників, серед яких ключовими є організаційно-правова форма бізнесу, галузева специфіка та особливості виробничої діяльності, а також вимоги актуального законодавства і внутрішніх статутних положень [29].

Основні елементи структури власного капіталу, представлені на рис. 1.4.

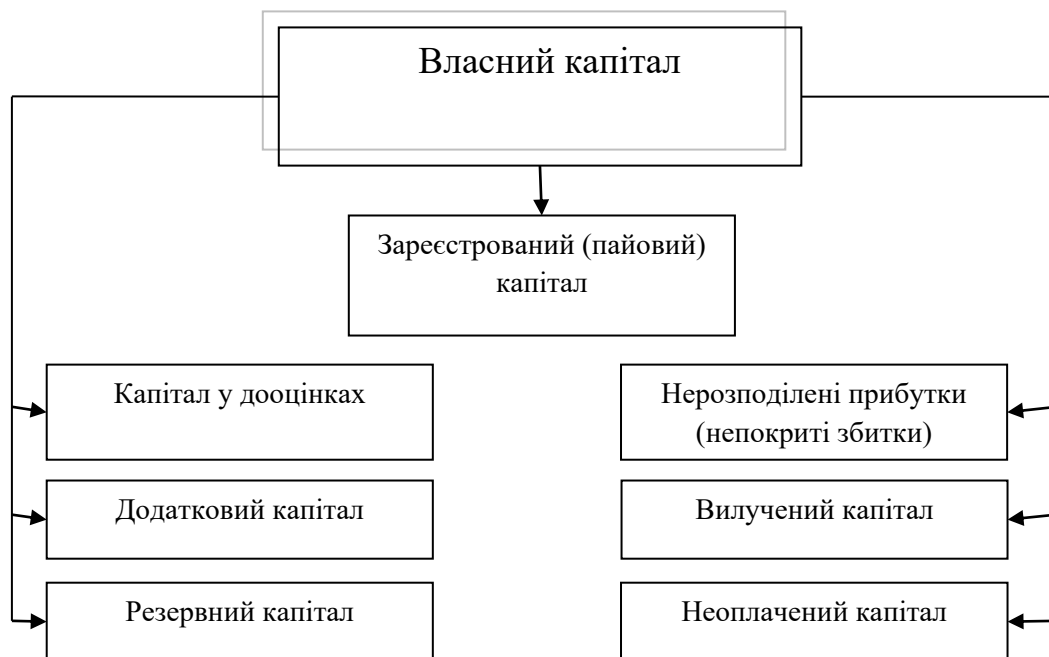

Рис. 1.4. Структура власного капіталу підприємства

Фундаментальною складовою власного капіталу є зареєстрований капітал, зокрема статутний або пайовий фонд, який виступає одним із ключових показників фінансової спроможності організації.

Статутний капітал відображає початковий обсяг власних коштів суб'єкта господарювання, які було вкладено в утворення його матеріальної бази для запуску операційної діяльності. Обсяг цієї категорії капіталу фіксується положеннями статуту компанії та іншими засновницькими документами.

Для організацій, що функціонують у специфічних галузях або мають певну організаційно-правову форму (наприклад, акціонерні чи товариства з обмеженою відповідальністю), мінімально допустимий рівень статутного капіталу чітко регламентується чинними нормами національного законодавства [39].

Відповідно до актуальних законодавчих норм, для інших організаційно-правових форм підприємств не встановлюється фіксованих мінімальних вимог до обсягу статутного капіталу.

Основними джерелами формування статутного фонду суб'єкта господарювання виступають майнові та грошові внески, здійснені засновниками (див. рис. 1.5). Рішення щодо визначення розміру статутного капіталу, а також будь-які ініціативи щодо його коригування (збільшення чи зменшення) перебувають виключно в компетенції учасників (власників) компанії та підлягають обов'язковому відображенню у відповідних записях Державного реєстру [18].

Установчий договір являє собою юридичну угоду, що укладається між засновниками (учасниками), метою якої є визначення засад створення та подальшого функціонування господарського товариства [24].

Статут організації є її ключовим засновницьким документом, що визначає правову основу функціонування господарської одиниці, включаючи процедури створення, безпосередньої роботи та ліквідації.

Для відображення в обліку процесів формування та коригування власного капіталу, які супроводжуються рухом необоротних активів, грошових ресурсів та іншого майна, застосовуються первинні документи, регламентовані для відповідних видів об'єктів обліку. При цьому уніфіковані вимоги до оформлення первинної документації, облікових реєстрів та фінансової звітності визначаються Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку. Отже, базовим переліком документів, що засвідчують проведення операцій зі створення статутного капіталу або внесення до нього змін, є Акти приймання-передачі основних засобів, банківські виписки, прибуткові касові ордери, а також акти оприбуткування матеріальних цінностей.

Передача об'єктів основних засобів іншим правовласникам здійснюється шляхом оформлення Акта приймання-передачі (введення в експлуатацію) за типовою формою ОЗ-1. Дані про основні засоби включаються до цього документа з обов'язковою фіксацією найменування об'єкта, його інвентарного або номенклатурного номера, первісної чи переоціненої вартості, року виготовлення, реквізитів паспорта, стислого

технічного опису та інших суттєвих характеристик. У документі, що складається щодо об'єкта, який уже перебував у використанні, також зазначається накопичена сума зносу [18].

Виписка з банківського рахунку – це офіційний документ, що надається фінансовою установою і слугує доказом надходження грошових коштів на поточний рахунок підприємства від його учасників (засновників).

Прибутковий касовий ордер (форма КО-1) – це первинний обліковий документ, який заповнюється касиром організації та засвідчує факт проведення господарської операції з прийому готівкових коштів, внесених учасниками товариства.

Акт приймання матеріалів або товарно-транспортна накладна слугують підставою для взяття на облік товарно-матеріальних цінностей, що надійшли від засновника як майновий внесок до статутного капіталу підприємства.

Обов'язкова фіксація господарських операцій, пов'язаних із коригуванням власного капіталу, здійснюється шляхом оформлення протоколів загальних зборів учасників, відповідних наказів, розпоряджень, бухгалтерських довідок та іншої внутрішньої документації.

Згідно з актуальною редакцією наказу Міністерства фінансів України від 06.08.2014 № 1591, у чинному Плані рахунків бухгалтерського обліку для всіх рахунків деталізовані субрахунки в обов'язковому порядку не закріплені. Водночас нормативні вимоги дозволяють підприємствам самостійно ініціювати введення необхідних субрахунків, керуючись власними потребами в оперативному управлінні, внутрішньому контролі, аналітиці та звітності, опираючись на перелік субрахунків, передбачений Інструкцією про застосування Плану рахунків № 291 [11].

Для систематизації відомостей про наявність та динаміку статутного капіталу застосовується пасивний рахунок 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал» із виділенням субрахунку 401 «Статутний капітал». За кредитом цього субрахунку відображається приріст статутного капіталу, тоді як дебетові обороти свідчать про його зменшення.

Загальна схема рахунку 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал» представлена на рис. 1.5.

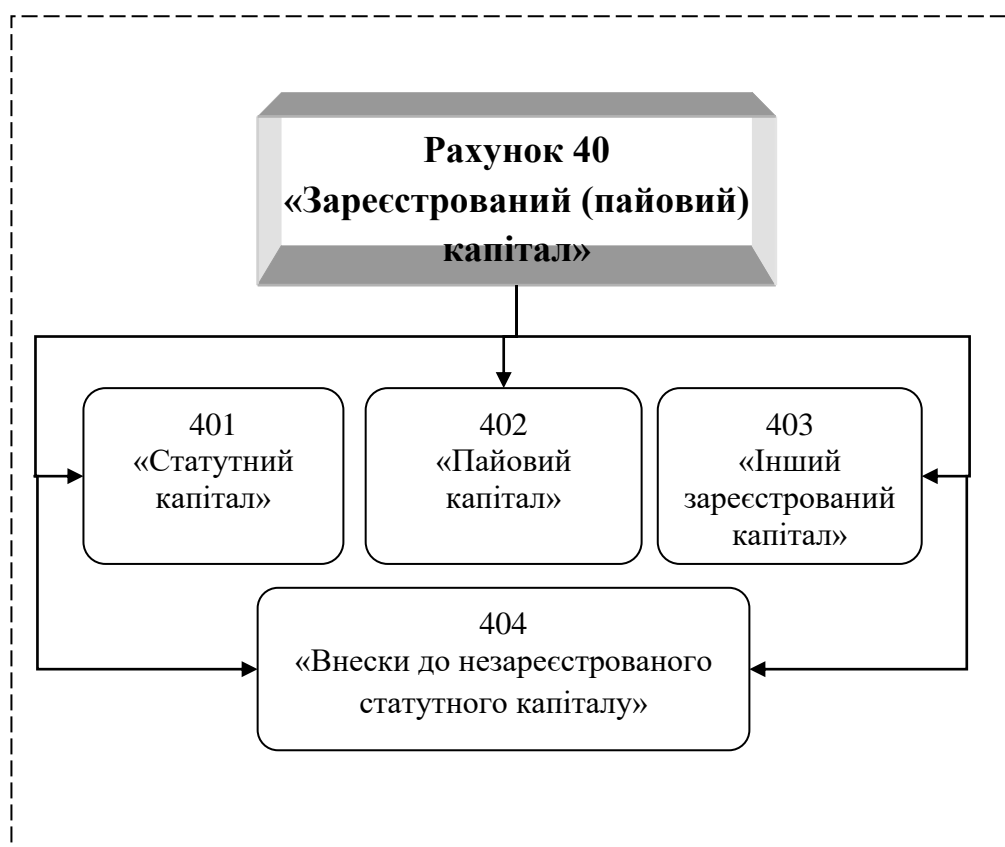

Рис. 1.5. Загальна схема рахунку 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал»

Величина кредитового залишку на рахунку 401 має бути ідентичною обсягу статутного фонду, що визначений в офіційних засновницьких документах організації, і саме ця сума відображається у рядках балансу. Аналітичний облік статутного капіталу впорядковується у розрізі його окремих видів та по кожному засновнику (учаснику) окремо.

На субрахунку 403 «Інший зареєстрований капітал» систематизується інформація про інші види зареєстрованого капіталу суб'єкта господарювання.

Аналітичний облік операцій за рахунком 401 «Статутний капітал» організовується стосовно кожного учасника товариства, що дозволяє

отримувати детальну інформацію щодо величини часток та розміру фактичних внесків конкретних осіб.

Для консолідації даних про трансформації у складі неоплаченого капіталу підприємства застосовується спеціальний рахунок 46 «Неоплачений капітал». За дебетом цього рахунку фіксується виникнення зобов'язань засновників (учасників) перед товариством щодо внесення часток до статутного капіталу, оцінка яких була встановлена відповідними засновницькими угодами.

Нерозподілений прибуток відображає ту частку чистого прибутку, яка була отримана в попередніх звітних періодах і не була розподілена власниками (акціонерами, пайовиками) або персоналом на споживання. Цей ресурс призначений для капіталізації, тобто для його реінвестування у подальше розширення виробничої діяльності. За своєю суттю він виступає однією з ключових форм накопичення власних фінансових ресурсів компанії, що гарантують її майбутній розвиток [18].

Для фіксації руху сум нерозподілених прибутків або непокритих збитків призначено рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

За кредитом рахунку 44 акумулюються дані про приріст прибутку, отриманого від усіх напрямів діяльності компанії, тоді як за дебетом відображаються суми збитків або напрями використання наявного прибутку.

Структура рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» представлена на рис. 1.6.

На субрахунку 441 «Прибуток нерозподілений» систематизуються дані щодо наявності та змін нерозподіленого прибутку, отриманого протягом поточного року. Накопичені прибутки можуть бути спрямовані на збільшення розміру статутного чи резервного капіталу, перекриття збитків, а також на виплату дивідендів власникам.

Рис. 1.6. Структура рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)»

Водночас субрахунок 442 «Непокриті збитки» призначений для обліку сум збитків попередніх періодів, списання яких проводиться за постановою компетентного органу управління шляхом використання таких джерел, як: нерозподілений прибуток, резервний чи додатковий капітал, а в окремих ситуаціях – за рахунок зменшення статутного фонду.

Субрахунок 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді» слугує для відображення процедури розподілу прибутку між учасниками (наприклад, нарахування дивідендів), проведення відрахувань до резервного та інших видів капіталу, необхідних для підтримки операційної діяльності, а також інших напрямів використання чистого прибутку протягом поточного періоду [29].

Додатково на рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» мають проводитися коригування сальдо прибутку на початок звітної періоду. Такі виправлення не підлягають відображенню у Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід). Закриття цих сум здійснюється в кінці минулого періоду шляхом прямої кореспонденції з рахунком 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

Ще однією вагомою складовою власного капіталу є резервний капітал. Він являє собою спеціально відокремлену частину власних ресурсів

організації, яка створюється з метою внутрішнього страхування господарських ризиків. Конкретний обсяг даного резерву встановлюється положеннями статутних документів суб'єкта господарювання.

Резервний капітал формується згідно з нормативними актами та засновницькими документами організації з метою компенсації потенційних збитків чи фінансових втрат у майбутньому. Існування такого джерела коштів забезпечує контрагентам впевненість у здатності компанії виконати свої боргові зобов'язання. Чим значнішим є обсяг резервного фонду, тим більшу величину збитків підприємство здатне покрити, надаючи керівництву ширші можливості для оперативного виходу зі складних економічних ситуацій [37].

Створення резервного капіталу може відбуватися на обов'язковій або добровільній основі. У першому випадку його формування зумовлене вимогами чинного законодавства України, тоді як у другому – внутрішніми розпорядженнями, закріпленими в установчих актах організації або в її обліковій політиці.

Формування резервного капіталу забезпечується за рахунок чистого прибутку компанії (при цьому законодавство встановлює мінімальну межу щорічних відрахувань у розмірі не менше 5 % від прибутку підприємства).

Облік резервного капіталу здійснюється на рахунку 43 «Резервний капітал», який призначений для консолідації даних щодо наявності та динаміки цього фонду, утвореного на підставі законодавчих норм та внутрішніх положень [45].

За кредитом рахунку 43 «Резервний капітал» проводиться відображення операцій зі створення резервів, тоді як за дебетом фіксується їх цільове використання.

Капітал у дооцінках відображає приріст вартості необоротних активів, включно з основними засобами, нематеріальними активами та іншими фінансовими інструментами, що виникає внаслідок проведення процедур інвентаризації та переоцінки майна.

Окрім зазначених чинників, додатковий капітал може формуватися й з інших підстав. Питання щодо наповнення та порядку використання додаткового капіталу належать до компетенції власників підприємства, які розробляють відповідні внутрішні регламенти. Ці норми підлягають затвердженню протоколом загальних зборів учасників та обов'язковому фіксуванню в наказі про облікову політику організації [45].

Для систематизації відомостей про додатковий капітал у бухгалтерських регістрах Планом рахунків передбачено рахунок 42 «Додатковий капітал», де за кредитом фіксується приріст капіталу, а за дебетом – його вибуття чи зменшення.

Структура рахунку 42 «Додатковий капітал» включає наступні субрахунки.

На субрахунку 421 «Емісійний дохід» відображається сума перевищення продажної вартості акцій над їх номінальною вартістю при первинному розміщенні.

Субрахунок 422 «Інший вкладений капітал» призначений для обліку внесків засновників підприємств (за винятком акціонерних товариств), що перевищують розмір статутного капіталу, а також інших внесків, зроблених без юридичного оформлення змін до розміру статутного фонду.

На субрахунку 424 «Безкоштовно отримані необоротні активи» акумулюється вартість необоротних активів, що були надані підприємству іншими особами на безоплатній основі [12].

Субрахунок 425 «Інший додатковий капітал» слугує для обліку інших різновидів додаткового капіталу, які не підпадають під класифікацію попередніх субрахунків [11].

Відповідно до вимог чинного законодавства, на підприємстві проводяться операції, що спричиняють коригування власного капіталу (його зростання чи скорочення). Основні види таких операцій систематизовано в табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Операції, що призводять до змін Власного капіталу

Зміни Статутного капіталу	
Збільшення(+)	Зменшення(-)
Випуск нових акцій Реєстрація Статутного капіталу Випуск нових акцій Конвертація зобов'язань Збільшення номінальної вартості	Анулювання викуплених акцій існуючої номінальної вартості (часток) Зменшення номінальної вартості акцій Виділення частки учаснику ТОВ
Збільшення(+)	Зменшення(-)
Збільшення кількості акцій існуючої номінальної вартості Перереєстрація Статутного капіталу	Перетворення Статутного капіталу в пайовий при реорганізації товариства Виділення часток засновників при ліквідації товариства
Зміни Пайового капіталу	
Здійснення обов'язкових пайових внесків Зарахування дивідендів власниками у поповнення паю	Повернення (вилучення) внесків пайовиками
Зміни Додаткового капіталу	
Емісійний дохід (різниця між продажем і номінальною вартістю) Безоплатно одержані необоротні активи від інших осіб Додаткові (не реєстровані) внески	Повернення додаткових внесків
Зміни капіталу у дооцінках	
Дооцінка необоротних активів у випадках, передбачених законодавством та П(С)БО Дохід від перепродажу акцій за ціною, вищою від номінальної засновників	Уцінка необоротних активів Збитки від перепродажу акцій за ціною, нижчою від їх номінальної вартості засновників
Зміни Резервного капіталу	
Відрахування до Резервного капіталу	Списання непокритих збитків
Прибуток нерозподілений	
Коригування залишку на початок звітного періоду	
Зміна облікової політики Виправлення помилок Інші зміни	Зміна облікової політики Виправлення помилок Пайовий капітал Додатковий капітал Резервний капітал
Зміни за звітний період	
Чистий прибуток за звітний період	Збиток звітного періоду Нарахування дивідендів Відрахування до Резервного капіталу Інші зміни
Зміни Неоплаченого капіталу	
Заборгованість учасників з формування Статутного капіталу	Передача засновниками активів у рахунок внесків до Статутного капіталу

2. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Наукові основи, економічний зміст та завдання аудиту власного капіталу підприємства

Застосування в управлінській практиці суб'єктів господарювання актуальних, об'єктивних та всебічних даних щодо ефективності використання власного капіталу та всіх його складових сприяє підвищенню рівня прийнятих керівних рішень, а також сприятливо позначається на поточному й перспективному фінансовому стані організацій. Процес удосконалення раціонального залучення та оптимізації власних фінансових ресурсів безпосередньо пов'язаний з організацією регулярного контролю, який реалізується шляхом незалежного оцінювання фінансової звітності та стану ведення бухгалтерського обліку, зокрема через здійснення аудиторських перевірок.

У сучасних наукових публікаціях основна увага найчастіше зосереджується на аудиторських процедурах стосовно Балансу та Звіту про фінансові результати. Разом з тим, дослідження методики та організації аудиту Звіту про власний капітал є не менш актуальним та важливим завданням, оскільки ця форма звітності не лише деталізує сутність основних статей бухгалтерського балансу та звіту про прибутки й збитки, а й акумулює відомості, які базуються на даних Головної книги та відповідних рахунків аналітичного обліку.

Питання обліку та аудиту власного капіталу є предметом ґрунтовних досліджень багатьох вітчизняних науковців. У своїх працях вони розглядають концептуальні основи, методичні підходи до організації аудиторських процедур, джерела інформації та шляхи вдосконалення внутрішнього контролю цих об'єктів.

Проблемам організації аудиту власного капіталу присвячено значна кількість праць вітчизняних науковців, а саме: Ф.Ф. Бутинця, Л.П.

Кулаковської, А.П. Макаренко, Ю.В. Малініної, Г. О. Армаш, О. В. Зінченко та інших.

Але деякі питання щодо проведення аудиту власного капіталу на підприємствах досі залишаються дискусійними.

Основною метою аудиту операцій з власним капіталом підприємства у відповідності з МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» є встановлення достовірності первинних даних відносно формування та використання власного капіталу, повноти й своєчасності відображення інформації в зведених документах та облікових регістрах, правильності ведення обліку власного капіталу відповідно до установчих документів та облікової політики, достовірності відображення стану власного капіталу у звітності підприємства [18].

Підходи до визначення мети аудиту власного капіталу представлено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Підходи до визначення мети аудиту власного капіталу

Провідні науковці	Ключовий акцент аудиту	Мета аудиту
Ф. Ф. Бутинець, Л. П. Кулаковська	Юридична правомірність створення та змін капіталу	Підтвердження законності діяльності та відповідності установчих документів вимогам законодавства
А. П. Макаренко, Ю. В. Малініна	Послідовність руху внесків засновників (життєвий цикл)	Верифікація повноти, своєчасності та правильності оцінки активів, внесених засновниками
Г. О. Армаш, О. В. Зінченко	Взаємозв'язок статутного капіталу з чистими активами	Оцінка фінансової стійкості підприємства та відповідності капіталу реальному стану чистих активів
В. Ю. Фабіянська, М. А. Скосирева	Виявлення порушень та документальна достовірність	Забезпечення документальної обґрунтованості записів у регістрах та запобігання зловживанням

Нормативно-правовий підхід Ф. Ф. Бутинеця, Л. П. Кулаковської є фундаментом аудиторської перевірки. Його ключова мета – перевірка юридичної чистоти статутних документів. У межах цього підходу аудитор виступає як експерт із корпоративного права: він досліджує Статут, протоколи загальних зборів та договори про заснування. Будь-яке відхилення від норм Цивільного чи Господарського кодексів України може призвести до визнання рішень про збільшення або зменшення капіталу недійсними.

Натомість контрольний-ревізійний підхід (В. Ю. Фабіянська, М. А. Скосирева) концентрується на документальній верифікації даних. Це «технічна» частина аудиту, яка передбачає звірку первинних документів (банківських виписок, актів оцінки майна, накладних) із записами на рахунку 40 «Статутний капітал». Вчені наголошують: якщо на рахунку 40 відображено збільшення капіталу, але немає відповідного протоколу зборів або акта оцінки внеску, такий запис є підставою для висновку про недостовірність звітності. Цей підхід є найбільш ефективним для виявлення технічних помилок та зловживань.

Процедурно-інтегрований підхід (А. П. Макаренко, Ю. В. Малініна) розглядає капітал як динамічну категорію. Аудитор повинен дослідити весь шлях внесків засновників. Для харчового підприємства це особливо актуально при формуванні капіталу негрошовими внесками (сировиною, технікою), де оцінка має бути незалежною та об'єктивною. Аудитор перевіряє дотримання термінів формування капіталу та коректність відображення на рахунку 46 «Неоплачений капітал».

Балансово-аналітичний підхід (Г. О. Армаш, О. В. Зінченко) виходить за межі формальної перевірки. Його метою є оцінка фінансової стійкості через аналіз чистих активів. Якщо чисті активи стають меншими за розмір статутного капіталу, це сигнал для аудитора про загрозу неплатоспроможності. Це означає, що аудитор повинен не лише перевірити цифри, а й надати рекомендації щодо необхідності збільшення власного

капіталу або зміни облікової політики. Це робить цей підхід найбільш цінним для менеджменту підприємства.

Аналіз наведених у таблиці підходів доводить, що жоден із них не є універсальним. Ефективний аудит статутного капіталу на сучасному етапі розвитку підприємства має базуватися на їх синергії. Юридична перевірка (нормативний підхід) надає впевненість у законності, контрольо-ревізійний – у фізичній наявності ресурсів, а балансово-аналітичний – у фінансовій життєздатності компанії.

Отже, застосування комплексного підходу дозволяє аудиторам не лише виявляти викривлення, а й сприяти вдосконаленню системи обліку власного капіталу, що безпосередньо впливає на інвестиційну привабливість підприємства та якість управлінських рішень власників.

Головним завданням аудиту власного капіталу є перевірка правильності формування та відображення в обліку власного капіталу та перевірка правильності відображення власного капіталу у фінансовій звітності.

Крім того, виокремлюють наступні завдання аудиту операцій з власним капіталом:

- 1) перевірка наявності і відповідності форм установчих документів;
- 2) встановлення дотримання норм чинного законодавства щодо формування власного капіталу та відповідності його даним установчих документів;
- 3) виявлення повноти і своєчасності внесків засновників підприємства та правильність відображення в обліку величини власного капіталу;
- 4) перевірка своєчасності сплати мінімального розміру статутного (пайового) капіталу підприємства під час його реєстрації;
- 5) встановлення правомірності і правильності відображення в обліку змін власного капіталу протягом звітного періоду;
- 6) перевірка правильності вартісної оцінки майна, внесеного засновниками;

7) встановлення дотримання чинного законодавства щодо оформлення первинних документів і ведення бухгалтерського обліку власного капіталу;

8) перевірка повноти і правильності відображення у звітності структури власного капіталу та змін, що відбулися протягом року [29].

При цьому предметом аудиту операцій з власним капіталом є процеси та господарські операції, які пов'язані з формуванням статутного, додаткового і резервного капіталу, обліком нерозподілених прибутків(непокритих збитків), формування вилученого та неоплаченого капіталу, створення забезпечень майбутніх витрат і платежів, цільовим фінансуванням тощо.

Базуючись на визначенні мети, предмету та завдань аудиту операцій з власним капіталом, аудитор повинен визначити основні об'єкти, перелік яких представлено на рис. 2.1.

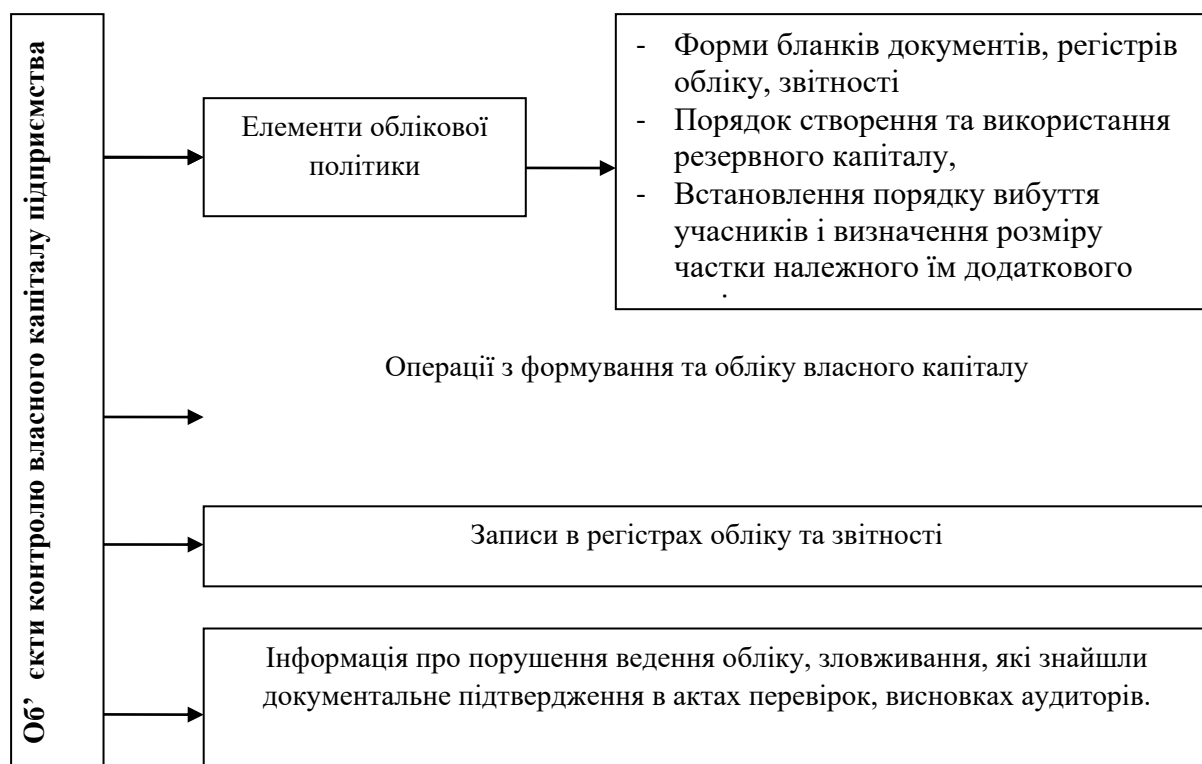

Рис. 2.1. Об'єкти аудиторської перевірки власного капіталу підприємства

Об'єктом аудиту взагалі є те, що вивчає аудитор, на що направлені його дослідження під час аудиторської перевірки, тобто вся господарсько-

фінансова діяльність суб'єкта господарювання, відображена в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Конкретизуючи об'єкти аудиту при дослідженні власного капіталу, вважаємо за доцільне виділити наступні [39].

Здійснення аудиторської перевірки власного капіталу нерозривно пов'язане з обов'язковим обчисленням ефективності використання власного капіталу як загального обсягу капітальних ресурсів, так і окремих їх структурних елементів. Здійснення регулярного нагляду за ефективністю використання власного капіталу суб'єкта господарювання дає змогу верифікувати точність та об'єктивність усіх фінансових показників, що систематично відображаються у звітності підприємства за відповідні звітні відрізки часу.

2.2. Методологічні засади аудиту власного капіталу на підприємстві

Проведення аудиторської перевірки власного капіталу є ключовою процедурою для визначення рівня платоспроможності та ступеня фінансової стійкості конкретного суб'єкта господарювання, що становить інтерес як для внутрішніх, так і для зовнішніх користувачів інформації.

Методика аудиту власного капіталу базується на врахуванні специфіки його утворення та охоплює такі елементи: аналіз установчих документів, верифікацію суб'єкта, підтвердження правомірності зареєстрованого (пайового) фонду, методики оцінювання внесків засновників, врахування організаційно-правового статусу підприємства, різновидів додаткового капіталу, дати заснування компанії, а також перевірку точності обліку та його відповідності визначеним методологічним принципам [39].

Крім того, методика проведення аудиту власного капіталу передбачає наступні напрямки:

- аудит зареєстрованого капіталу підприємства;

- аудит резервного та додаткового капіталу підприємства;
- аудит нерозподіленого прибутку (непокритих збитків) підприємства.

Обов'язковим етапом аудиту власного капіталу є підготовка аудиторської програми, що базується на результатах оцінки внутрішньої контрольної системи, виконання запланованих дій для накопичення доказової бази, а також випрацювання підсумкових висновків на основі отриманих матеріалів.

Визначення межі суттєвості при обов'язковому аудиті може бути встановлено аналогічно до межі, застосовуваної відносно аудиту інших активів. Незначні порушення, що допускаються неодноразово, певним чином характеризують виконавців, але не справляють вагомого впливу на достовірність звітності та фінансовий стан підприємства.

Джерела інформації для аудиту власного капіталу можна згрупувати, як наведено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2. – Джерела інформації для аудиту власного капіталу

Група документів	Документ
1	2
Установчі документи	Установчий договір, статут, протоколи зборів засновників, учасників, акціонерів
Узагальнюючі регістри обліку і звітності	Головна книга; Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про власний капітал
Синтетичні регістри обліку власного капіталу	Журнал № 7; відомості № 7.1-7.2
Аналітичні і первинні документи з обліку формування та руху капіталу	Прибуткові касові ордери; виписки банку; Акти приймання-передачі ОЗ, ТМЦ, довідки бухгалтерії
Документи, що підтверджують право власності на майно, що вноситься як внесок до статутного капіталу	Свідоцтво права власності на нерухомість, земельні ділянки, транспортні засоби, інтелектуальну власність
Інші документи	Дані внутрішнього контролю, результати попередніх перевірок

Аудиторська перевірка власного капіталу повинна складатися з декількох етапів. Умовно можна виділити три етапи: планування; збір аудиторських доказів; завершення аудиту.

Відповідно до МСА № 300 «Планування аудиту фінансової звітності», планування представляє собою вироблення головної стратегії і конкретних підходів до характеру, періоду, а також часу проведення аудиту. Аудиторський план розробляється з огляду на те, що в ньому визначається час проведення кожної конкретної аудиторської процедури [22].

Аудитор має організувати свою діяльність на об'єкті перевірки таким чином, щоб забезпечити високу результативність аудиторських заходів. Процедура планування повинна базуватися на початковому дослідженні специфіки фінансово-господарських операцій організації та її позиціонування на відповідному ринку.

Головним завданням планування аудиту є концентрування зусиль аудитора на найбільш пріоритетних ділянках перевірки, а також ідентифікація складних питань, що потребують вирішення в межах функціонування підприємства.

З метою оптимізації ефективності та досягнення результативності аудиторського процесу, а також для синхронізації графіка виконання аудиторських дій із внутрішнім режимом роботи персоналу компанії, аудитор проводить консультації з керівництвом та працівниками організації щодо ключових компонентів загального плану аудиту та переліку обов'язкових аудиторських процедур.

Схема послідовності проведення аудиту власного капіталу на підприємстві представлено на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Схема проведення аудиту власного капіталу на підприємстві

Проведення аудиту супроводжується складанням певних документів, які спрощують процедуру визначення загальних результатів аудиторської перевірки. Відповідно до МСА № 230 "Аудиторська документація", «аудиторська документація – це запис виконаних аудиторських процедур, отриманих доречних аудиторських доказів і висновків, яких дійшов аудитор (іноді також вживають такі терміни, як «робочі документи» та «робоча документація» [39].

Робочі документи аудитора – це записи аудиторів, що відповідають загальноприйнятим аудиторським стандартам. При цьому аудитор зобов'язаний вести документацію зі справ, які стосуються прийняття рішень за результатами проведених аудиторських процедур, що пізніше будуть покладені в основу аудиторського висновку.

Форма робочої документації залежить від її призначення. Згідно з цим, доцільно визначити класифікацію робочих документів аудитора за певними групами відповідно до:

1) методів виконання:

- за технікою виконання;
- за місцем виконання;
- за призначенням;
- за юридичною силою.

2) структури робочих документів:

- за часом проведення і використання (довгострокові, короткострокові);
- за способом і джерелами отримання інформації (від третьої особи, від підприємства-клієнта, складені аудитором клієнта);
- за характером інформації (правового характеру, про керівництво і персонал підприємства, про структуру та організацію підприємства, про економічні основи діяльності підприємства, про систему внутрішнього контролю, про систему бухгалтерського обліку, аудиторські організаційно-функціональні документи статей і показників річного звіту, аудиторські

документи перевірки окремих статей і показників річного звіту, кореспонденція аудитора, заключний висновок, пропозиція та рекомендації);

- за призначенням (оглядові, інформаційні, перевірочні, підтвердні, розрахункові, порівняльні, аналітичні);

3) організації проведення та її призначенням:

- планова документація (замовлення про проведення аудиторських робіт, лист - зобов'язання аудитора, договір на проведення аудиту, договір на проведення попередньої експертизи, договір на виконання аудиторських послуг, завдання на виконання аудиторської роботи, план проведення аудиту, програма проведення аудиту);

- звітна документація (акт приймання-здачі виконаних аудиторських робіт, аудиторський висновок, акт аудиторського контролю фінансово-господарської діяльності, платіжне доручення, річний звіт, проміжні акти перевірки та ін.) [22].

Всі робочі документи повинні мати заголовок, дату і прізвище того співробітника, який їх підготував. Вони повинні містити роз'яснення з використаними процедурами і результатами, отриманими при їх застосуванні. При необхідності роз'яснення, в кінці робочого паперу робиться певне позначення або ставиться відмітка, яка слідує відразу ж за відповідною позицією

Аудитор зобов'язаний оперативно вести робочу документацію, в якій обов'язково фіксуються ключові питання, що виникли в ході реалізації аудиторських цілей, зокрема результати діалогу з управлінським персоналом клієнта.

Кінцевим підсумком діяльності аудитора та одним із найбільш відповідальних етапів перевірки є підготовка аудиторського звіту. Він формується на фінальній стадії аудиту та має містити перелік виявлених невідповідностей із визначенням і систематизацією їхнього загального впливу на фінансову звітність підприємства. У цьому документі аудитор

викладає власну незалежну позицію щодо об'єктивності, повноти звітності та її відповідності чинному законодавчому регулюванню [39].

Безпосередньо перед формуванням фінального висновку аудитор здійснює підсумкову оцінку обґрунтованості власних тверджень та накопиченої доказової бази.

Згідно із Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», аудиторський звіт – це офіційний документ, складений за стандартами аудиту, метою якого є надання користувачам впевненості в тому, що фінансова звітність (або інша інформація) підготовлена відповідно до застосованих концептуальних засад.

Фундаментальні вимоги до структури, наповнення та вибору виду аудиторського висновку стосовно фінансової звітності загального призначення встановлюються Міжнародними стандартами аудиту, зокрема МСА 700 «Формулювання думки та надання звіту щодо фінансової звітності» та МСА 720 «Відповідальність аудитора щодо іншої інформації» [19].

Відповідно до чинної нормативної бази, існують різні типи аудиторських висновків. Так, умовно-позитивний аудиторський висновок свідчить, що фінансова звітність була складена таким чином, щоб у всіх суттєвих аспектах достовірно відобразити стан активів, пасивів, власного капіталу на звітну дату та результати діяльності за період, керуючись чинними правилами бухгалтерського обліку.

Невпевненість або незгода аудитора кваліфікуються як фундаментальні (істотні) у випадках, коли фактори, що їх зумовили, мають настільки вагомий вплив, що здатні суттєво спотворити реальне уявлення про фінансовий стан підприємства.

3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІК ТА АУДИТУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ НА ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА

3.1. Загальна характеристика організації бухгалтерського обліку на підприємстві

На підприємстві ТОВ «Кривоозерська харчосмакова фабрика» бухгалтерський облік здійснюється згідно з Наказом №1 «Про облікову політику підприємства і організацію бухгалтерського та податкового обліку на підприємстві» і згідно з Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [3].

Облікова політика застосовується так, щоб фінансові звіти повністю відповідали всім вимогам Закону і кожному конкретному П(С)БО. Застосовується перш за все ті підходи і методи для ведення бухгалтерського обліку і представлення інформації у фінансових звітах, які передбачені П(С)БО і найбільш адаптовані до діяльності підприємства;

Наказ № 1 «Про облікову політику підприємства і організацію бухгалтерського обліку на підприємстві» містить у собі загальні відомості:

- згідно з П(С)БО 1 ведення бухгалтерського обліку і складання фінансових звітів (окрім звіту про рух грошових коштів) проводиться за принципом нарахування і так, щоб результат операцій і інших подій відображалися в облікових регістрах і фінансових звітах тоді, коли вони мали місце, а не тоді, коли підприємство отримує або сплачує кошти. Такий підхід до складання фінансових звітів дає можливість інформувати користувачів не тільки про надходження або сплату грошових коштів у минулому, а й зобов'язаннях сплачувати кошти або надходження їх в майбутньому;

- згідно П(С) БО 7 основними засобами визнаються матеріальні активи, які використовуються підприємством у виробництві або постачанні товарів і надання послуг, для адміністративних цілей і використовуватимуться, як очікується впродовж більш за один рік [8];

- згідно П(С) БО 8 бухгалтерський облік нематеріальних активів ведеться за первинною вартістю і формується згідно з п.11-17. Амортизацію нематеріальних активів здійснюють прямолінійним методом. Термін корисного використання нематеріальних активів встановлено по групам;

- на інші необоротні матеріальні активи, які враховуються на рахунок 11, нараховувати знос у розмірі 100% при введенні їх в експлуатацію згідно п.11 П(С) БО 7;

- для обліку і узагальнення інформації про фінансові результати підприємства використовувати рахунок 79 «Фінансові результати», на якому визначається прибуток або збиток шляхом щоквартального порівняння дебетових оборотів з кредитовими. Для виявлення остаточного результату рахунок 79 по закінченню року закривати на 44 рахунок «Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)». Дані по цьому рахунку використовувати у фінансовій звітності підприємства;

- за ведення бухгалтерського обліку на підприємстві відповідає головний бухгалтер, в його обов'язки входить: забезпечення дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку; складання і подання в установлені терміни фінансової і статистичної звітності; організація контролю за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій; брати участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства; вести бухгалтерський облік на підприємстві по автоматизованій системі обробки даних;

- податковий облік здійснюється згідно законодавству України;

- фінансова звітність представляється кожного кварталу у складі: форми №1 «Баланс», форми №2 «Звіт о фінансових результатах» до 25 числа місяця, наступного за звітним кварталом; кожного року у складі: форми №1 «Баланс», форми №2 «Звіт о фінансових результатах», форми №3 «Звіт про рух грошових коштів», форми №4 «Звіт про власний капітал», форми №5 «Примітки річної фінансової звітності» до 20 лютого наступного за звітним

роком (згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. №996-XIV.

Фінансова звітність ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» включає такі форми: «Баланс», «Звіт про фінансові результати», «Звіт про рух грошових коштів», «Звіт про власний капітал», «Примітки до річної фінансової звітності».

Звітним періодом для складання фінансової звітності являється рік. Баланс складається на кінець останнього дня звітного періоду.

Фінансова звітність являється відкритою окрім випадків, передбачених законодавством. Вона повинна бути обнародована шляхом публікації її в періодичних виданнях або її розповсюдженням у вигляді окремих друкованих видань.

Отже, бухгалтерський та податковий облік ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА», ведеться згідно з законодавством України і відображає весь процес виробництва на підприємстві, дає можливість простежити за змінами, які відбуваються у виробництві. Враховуючи сукупність витрат, знаходиться собівартість продукту, що виробляється. Таким чином контролюється продуктивність та прибутковість всього підприємства.

На підприємстві бухгалтерський облік автоматизовано. Документи виготовлені машинним способом, для надання їм юридичної сили повинні відповідати вимогам стандартів і бути закодовані відповідно до затвердженої системи кодифікації. Оригінал документа має відповідати запису на машинному носіїві. Оригіналом машинограми є перший за часом друкований екземпляр цього документа на паперовому носіїві. На машинограмі, яка є копією документа на машинному носіїві, додатково повинні бути представлені печатка чи штамп і відповідні підписи організації. Якщо в оригіналі машинограми вносяться зміни, на ній повинні бути вказані обґрунтування змін, дата їх внесення, посада і підпис посадової особи, яка здійснила зміни. Податковий облік - це система спостереження,

вимірювання і реєстрація об'єктів, які в сукупності формують базу оподаткування, обчислення величини платежів і податків, належних до сплати відповідно до чинного законодавства та забезпечення своєчасності їх сплати.

Податковий облік в сучасних умовах податкової політики України став абсолютно відокремленою функціональною підсистемою бухгалтерського обліку у зв'язку зі специфікою прийнятого Податкового кодексу України від 02.12.2012 № 2755-VI. Податковий облік вирішує такі завдання:

- належне документування господарських операцій з метою формування достовірного джерела даних для проведення розрахунків податкових платежів;
- визначення величини витрат, амортизації та доходу з метою розрахунку прибутку для оподаткування;
- здійснення податкових розрахунків за всіма видами податків відповідно до чинного законодавства;
- складання податкових декларацій і звітів, їх подання в зазначені терміни податковим та іншим контролюючим органам;
- забезпечення своєчасної сплати податкових платежів.

Організація податкового обліку - це діяльність в межах підприємства зі створення і постійного впорядкування та удосконалення системи податкового обліку з метою забезпечення державних податкових органів інформацією, необхідною для контролю за правильністю нарахування та сплати податків.

Організація системи податкового обліку складається з наступних елементів:

- організації порядку ведення облікових записів з податкового обліку;
- організації роботи бухгалтерів при веденні податкового обліку.

3.2. Бухгалтерський облік власного капіталу на підприємстві

Операції з формування статутного капіталу на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» представлені в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Облік формування статутного капіталу ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Оголошено статутний капітал	46	401
2.	Відображено внески до статутного капіталу:		
	- грошовими коштами	301, 311	46
3.	- основними засобами	10	46
4.	- іншими необоротними активами	11	46
5.	- нематеріальними активами	12	46
6.	- виробничими запасами	20	46

Згідно діючого законодавства у Статутному капіталі ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» на протязі останніх років спостерігались зміни, а саме: збільшення за рахунок додаткових внесків учасників; часток прибутку учасникам; коштів нерозподіленого прибутку, що представлено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Облік збільшення статутного капіталу ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Зареєстровано статут (зміни до статуту)	46	401
2.	Збільшення статутного капіталу за рахунок:		
	а) нерозподіленого прибутку	443	401
	б) належних учасникам дивідендів (виплата дивідендів акціями)	671	401

Усі операції, пов'язані з реструктуризацією власного капіталу, повинні узгоджуватися із засновниками ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА

ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА», що відображається в установчих документах.

Операції зі зменшення статутного (зареєстрованого) капіталу супроводжуються виходом та виключенням учасника зі складу товариства, що потребує державної реєстрації, змін у засновницьких документах. Учасник, який виходить зі складу Товариства, отримує суму його вкладу до статутного капіталу, яка пропорційна його частки та прибуток.

Облік зменшення статутного капіталу ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» представлено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Облік зменшення статутного капіталу ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Зменшено статутний капітал в розмірі внеску учасника	401	672
2.	Відображено вартість частини майна, що належить учаснику при виході з товариства, пропорційно його вкладу до статутного капіталу	443	672
3.	Нараховано частку прибутку, що отримано підприємством у поточному році, яка підлягає виплаті учаснику при виході з товариства	443	671

Підставою для відповідних записів у бухгалтерському обліку є документи, що засвідчують факт передачі об'єктів ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА». Вказані операції відображаються в обліку наступними проводками, що представлено в табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Облік неоплаченого капіталу ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Реєстровано підприємство зі статутним капіталом	46 "Неоплачений капітал"	401 "Статутний капітал"
2.	Відображена сума емісійного доходу		421 "Емісійний дохід"
3.	Відображена сума заборгованості акціонерів за повторне розміщення акцій при перепродажу викуплених акцій		451 "Вилучені акції" 74 "Інші доходи"
4.	Внески від учасників до Статутного капіталу:		
	- об'єктами основних засобів	10 "Основні засоби"	46 "Неоплачений капітал"
	- іншими необоротними матеріальними активами	11 "Інші необоротні матеріальні активи"	
	- малоцінними швидкозношуваними предметами	12 "Малоцінні швидкозношувані предмети"	
	- цінними паперами (облігаціями) інших підприємств	14 "Довгострокові фінансові інвестиції"	
	- виготовленням основних засобів	152 "Придбання (виготовлення) основних засобів"	
	- нематеріальними активами	154 "Придбання (створення) нематеріальних активів"	46 "Неоплачений капітал"
	- виробничими запасами	20 "Виробничі запаси"	
	- товарами	28 Товари"	
	- грошовими коштами - готівкою в національній та іноземній валютах	30 "Готівка"	
	- грошовими коштами, що знаходяться на рахунках в банку	31 "Рахунки в банках"	
	- поточними фінансовими інвестиціями та еквівалентами грошових коштів у тому числі депозитними сертифікатами	35 "Поточні фінансові інвестиції"	

Для узагальнення інформації про суми додаткового капіталу ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» в регістрах

бухгалтерського обліку Планом рахунків передбачений рахунок 42 «Додатковий капітал».

Погашення заборгованості зі сплати емісійного доходу здійснюється у складі платежів з погашення заборгованості за підпискою.

ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» може викупувати свої частки з метою анулювання або перепродажу. По закінченні звітного періоду учасники товариства залишок суми невикористаного прибутку (кредитового сальдо по рахунку 421 «Емісійний дохід») відображають відповідно по статті «Додатковий капітал» у рядку 1410 Балансу підприємства.

ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» у звітному періоді не одержувало емісійного доходу, оскільки не було ані покупки, ані продажу власних часток.

Слід зазначити, що залишок сум іншого вкладеного капіталу (кредитового сальдо по рахунку 422 «Інший додатковий капітал») при упорядкуванні Балансу підприємства відображається по статті «Інший додатковий капітал» у рядку 1410.

Розглянувши порядок формування і використання сум дооцінки необоротних активів, відзначимо, що невикористаний залишок таких сум (кредитове сальдо по субрахунку 411 «Дооцінка (уцінка) основних засобів») та 412 «Дооцінка (уцінка) нематеріальних активів» на кінець звітного періоду відображається в Балансі підприємства по статті «Капітал у дооцінках» у рядку 1405.

При цьому процедура дооцінки вартості оборотних активів для ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» являє собою коригування раніше зробленого зменшення їхньої вартості і витрат, що виникли в цьому зв'язку. При цьому це не впливає на приріст власного капіталу підприємства. Саме дооцінка необоротних активів впливає на розмір власного капіталу підприємства.

Визнання додатковим капіталом може здійснюватись у вигляді безкоштовно отриманих оборотних активів (отримані товари та запасні частини), що представлено як прибуток ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА».

У регістрах бухгалтерського обліку дані операції відображаються наступним чином (таблиця 3.5.).

Таблиця 3.5 – Облік додаткового капіталу на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»

№ п/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Зараховані до складу основних засобів, нематеріальних активів безкоштовно отримані основні засоби, нематеріальні активи по їх справедливій вартості	10 «Основні засоби» 12 «Нематеріальні активи»	424 «Безоплатно одержані необоротні активи»
2	Нараховане знос по безкоштовно отриманих основних засобах підприємством	23 «Виробництво» 91 «Загальновиробничі витрати»	131 «Знос основних засобів»
3	Одночасно з нарахуванням зносу основних засобів, отриманих безкоштовно, відображений прибуток у сумі нарахованого зносу	424 «Безоплатно одержані необоротні активи»	745 «Дохід від безоплатно одержаних активів»
4	Нараховано знос по безкоштовно отриманих нематеріальних активах підприємствами:	23 «Виробництво» 91 «Загальновиробничі витрати» 92 «Адміністративні витрати»	133 «Знос нематеріальних активів»
5	Одночасно з нарахуванням зносу основних засобів, отриманих безкоштовно, відображений прибуток у сумі нарахованого зносу	424 «Безоплатно одержані необоротні активи»	745 «Дохід від безоплатно одержаних активів»

Резервний капітал – це не тільки страховий фонд, але й джерелом коштів тільки для покриття збитків ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА». На жаль, незначна доля резервного капіталу підприємства свідчить про використання резервного капіталу на покриття збитків та про недостатність прибутку.

Облік резервного капіталу на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» наведено у таблиці 3.6.

Таблиця 3.6 – Кореспонденція рахунків з обліку резервного капіталу на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Спрямовані кошти на створення Резервного капіталу	443 "Прибуток, використаний у звітному періоді"	43 "Резервний капітал"
2.	Збільшення Резервного капіталу за рахунок зменшення Додаткового капіталу	42 "Додатковий капітал"	43 "Резервний капітал"
3.	Збільшення Статутного капіталу за рахунок Резервного капіталу	43 "Резервний капітал"	401 "Статутний капітал"
4.	Використання Резервного капіталу на покриття збитків підприємства	43 "Резервний капітал"	442 "Непокриті збитки"

Кредитове сальдо цього рахунка відображає залишок невикористаного Резервного капіталу ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» на кінець звітного року.

Процес документування операцій з власним капіталом на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» представлений в таблиці 3.7, потребує удосконалення за допомогою автоматизованої системи з урахуванням всіх особливостей облікового процесу.

Таблиця 3.7 – документування операцій з власним капіталом на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»

№	Шифр та назва рахунку	Документи
1	401"Статутний капітал"	Статут, установчий договір, накази, довідки та розрахунки бухгалтерії тощо
2	42"Додатковий капітал"	Активи приймання - передачі основних засобів, довідки бухгалтерії, накладні, виписки банку, накази, установчий договір, рішення зборів акціонерів(Дод.6)
3	43"Резервний капітал"	Довідки бухгалтерії, виписки банку, накази, установчі договори, рішення зборів учасників
4	44"Нерозподілені прибутки(непокриті збитки)"	Довідки та розрахунки бухгалтерії, накази тощо
5	45"Вилучений капітал"	Платіжні доручення, ВКО, ПКО, виписки банку, довідки бухгалтерії тощо
6	46"Неоплачений капітал"	Статут, довідки бухгалтерії, ВКО, ПКО, установчий договір, накладні

Головні принципи розподілу чистого прибутку товариства закріплені його Статутом ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА». На підприємстві одна частина прибутку ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» використовується на виплату дивідендів, а друга – на розширення та оновлення виробництва, фінансові інвестиції, придбання нерухомості, створення та поповнення резервних фондів товариства, соціальні програми та преміювання працівників товариства тощо.

Залежно від результатів фінансово-господарської діяльності ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» за попередні періоди (тобто залишку на рахунку у вигляді нерозподіленого прибутку чи непокритого збитку) та фінансового результату діяльності товариства за звітний період сальдо по рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» на кінець звітного періоду може бути кредитовим (тобто додатним – нерозподілений прибуток) або дебетовим (тобто від’ємним - непокритий збиток)

Наведемо порядок відображення в регістрах бухгалтерського обліку операцій по формуванню нерозподіленого прибутку (непокритих збитків) ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» в табл. 3.8.

У Балансі підприємства дані про суми нерозподіленого прибутку (непокритих збитків) приводяться в рядку 1420. При цьому сума непокритого збитку приводиться в скобках і відраховується при визначенні результату поділу I пасиву Балансу ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА».

Таблиця 3.8 – Облік операцій по формуванню нерозподіленого прибутку (непокритих збитків) ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Збільшення Статутного капіталу за рахунок реінвестування прибутку	441 "Прибуток нерозподілений"	401 "Статутний капітал"
2.	Спрямовані кошти на створення Резервного капіталу; покриття Вилученого капіталу	443 "Прибуток, використаний у звітному періоді"	43 "Резервний капітал"
3.	Прибуток, використаний у звітному періоді, списано за рахунок нерозподіленого прибутку	441 "Прибуток нерозподілений"	443 "Прибуток, використаний у звітному періоді"
4.	Нараховані дивіденди за рахунок нерозподіленого прибутку	443 "Прибуток, використаний у звітному періоді"	671 "Розрахунки за нарахованими дивідендами"
5.	Відображено прибуток нерозподілений, отриманий внаслідок здійснення:		
	- основної діяльності	791 "Результат операційної діяльності"	441 "Прибуток нерозподілений"
	- фінансових операцій	792 "Результат фінансових операцій"	
6.	Непокритий збиток списано за рахунок Додаткового капіталу	42 "Додатковий капітал"	442 "Непокриті збитки"
7.	Використані кошти Резервного капіталу на покриття збитків підприємства звітного періоду	43 "Резервний капітал"	442 "Непокриті збитки"
8.	Вилучений капітал у разі викупу власних акцій (часток) у акціонерів з метою їх перепродажу, анулювання (зменшення Статутного капіталу)	45 "Вилучений капітал"	44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)"
9.	Відображено збитки підприємства (при закритті рахунка №79)	442 "Непокриті збитки"	79 "Фінансові результати"

Результативність та ефективність діяльності ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» значною мірою залежить від раціонально організованого обліку власного капіталу, який повинен забезпечувати своєчасне надання об'єктивної інформації щодо внутрішнього потенціалу, економії матеріальних та трудових ресурсів за рахунок підвищення стандартів та нормативів. Важливим елементом організації бухгалтерського

обліку також виступає корегування структури та розміру власного та позикового капіталу, який на пряму впливає на фінансовий стан та рівень фінансової незалежності підприємства.

Пріоритетним напрямком бухгалтерського обліку є достовірне та повне відображення в ньому та розкриття в фінансовій звітності інформації про зареєстрований капітал та частки засновників.

Джерелами інформації для заповнення форм фінансової та бухгалтерської звітності виступають дані, отримані із рахунків бухгалтерського обліку та запропонованих внутрішніх. Форми внутрішньої звітності мають бути побудовані таким чином, щоб спрогнозувати структуру власного капіталу та не допустити порушення у формуванні та структурі власного капіталу.

Для забезпечення керівництва ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» необхідною інформацією про стан власного капіталу пропонується розроблення системи внутрішньої звітності: звітність про зареєстрований капітал, звітність переоцінки необоротних активів, звіт про резервний капітал, звіт про неоплачений капітал, звіт про компенсаційні виплати в зв'язку із виходом засновника. Така звітність буде містити розширені дані і дасть змогу, відповідно, розрахувати більшу кількість показників порівняно з регламентованою фінансовою звітністю.

3.3. Практичні аспекти аудиту власного капіталу на підприємстві

Вибір методів і техніки проведення аудиту залежить від різних чинників, зокрема, від особливості роботи підприємства, інтенсивності операцій, форми ведення бухгалтерського обліку, обсягу документообігу та ін.

Основними методичними прийомами під час аудиту власного капіталу ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» є: інвентаризація, перевірка документів за формою, суттю та змістом, арифметична, логічна, експертна, зустрічна перевірка, прийом взаємного контролю операцій і

документів, оцінка документів за даними кореспондуючих рахунків, опитування тощо.

З метою оцінки ефективності внутрішнього контролю власного капіталу аудитор проводить тестування, під час якого з'ясовують ряд питань, що подано в окремому документі.

Аудиторів слід розробити і документально оформити загальний план аудиту, визначити в ньому істотність помилок, а потім здійснити аудит за цим планом.

Загальний план аудиту розробляється настільки детально, щоб аудитор мав можливість завдяки йому підготувати програму аудиту власного капіталу.

В свою чергу програма аудиту, її зміст і розмір враховують розміру, виду і специфіки підприємства, умови договору на проведення аудиту, а також особливостей методики і техніки, що їх використовує аудитор під час перевірки на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА».

У програмі аудиторської перевірки ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» види, зміст та час проведення запланованих аудиторських процедур повинні співпадати з прийнятими до роботи показниками загального плану аудиту.

Аудиторська програма допомагає керувати виконавцями аудиту та контролювати їх роботу. До аудиторської програми включається також перелік об'єктів аудиту за його напрямками, а також час, що його необхідно витратити на кожен напрямок аудиту або аудиторську процедуру.

У ході аудиторської перевірки власного капіталу ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» аудитору необхідно вивчити наступні питання.

Перевірка засновницьких документів щодо формування зареєстрованого (статутного) капіталу. Отже, перевірка здійснюється аудитором у наступному порядку:

- перевірка наявності і форми установчих документів і встановлення відповідності змісту вимогам законодавчим і нормативним актам;
- вивчення повноти і дотримання строків внесення статутного капіталу;
- перевірка правильності оподаткування коштів, переданих до статутного капіталу господарюючого суб'єкта його засновниками;
- визначення відповідності розміру статутного капіталу даним установчих документів і чинному законодавству.

Аудитор повинен встановити наявність відповідних документів і дотримання процедури затвердження та державної реєстрації ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА». Тому як юридична особа вважається створеною не з моменту прийняття засновниками рішення про її створення, а з моменту її державної реєстрації, потрібно перевірити наявність свідоцтва про державну реєстрацію та перереєстрацію, якщо до засновницьких документів вносились зміни.

Вивчення законності змін у складі засновників ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА». Аудитору слід вивчити порядок виходу співвласників з підприємства, що повинен бути передбачений Статутом, а також документи, які підтверджують згоду сторін.

Перевірка правильності розрахунків із засновниками ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА». Перевірка операцій по розрахунках із засновниками передбачає вивчення наступних питань:

- в якому вигляді внесено частки учасників до статутного капіталу і чи правильно оформлено документи на ці операції;
- чи своєчасно і в якому розмірі засновники внесли свою частку до статутного капіталу підприємства;
- чи правильно проводиться нарахування доходів від участі в капіталі підприємства;

– чи дотримується відповідність записів в первинних документах записам у журналі 7 по рахунку 46 і Головній книзі(при журнальній формі обліку).

Крім того, отримання фактичних внесків засновників ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» перевіряється на підставі первинних документів і записів в реєстрах по рахунку 46. Дебетове сальдо за даним рахунком показує заборгованість, яка обліковується за акціонерами(учасниками)з оплати підписки на акції (внесків до статутного капіталу). При цьому слід перевірити своєчасність погашення заборгованості по внесках до статутного капіталу і реальність дебетового сальдо.

Перевірка обґрунтованості змін величини статутного капіталу ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА». Якщо протягом звітного періоду у підприємства відбулися зміни у величині статутного капіталу, то такі операції підлягають детальному дослідженню. Згідно з діючим законодавством всі зміни у статутному капіталі повинні бути документально оформлені.

При цьому аудитор повинен встановити правомірність таких змін, а також правильність та своєчасність записів в бухгалтерському обліку. Слід також врахувати, що зміни можуть проводитись в добровільному і в примусовому порядку.

Під час перевірки на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» були виявлені джерела збільшення статутного капіталу, які можливі тільки за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства за результатами попереднього року.

Вивчення рівності сум та узгодженості показників. Здійснюючи перевірку, аудитору слід перевірити тотожність величини капіталу, що відображена ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» в формі звітності №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» по статті «Зареєстрований (пайовий) капітал» (рядок 1400), розміру капіталу, зафіксованому в Статуті підприємства. Саме така відповідальність є

контрольною, а її необхідність впливає з діючого порядку бухгалтерського обліку.

Відповідно до державної реєстрації статутний капітал в сумі, зафіксований в Статуті, відображається по кредиту субрахунку 401 в кореспонденції з рахунком 46.

Крім того, необхідно перевірити дотримання інших тотожностей. Так, повинна бути забезпечена узгодженість показників в наданих формах звітності. Розмір статутного капіталу на початок і на кінець року, що відображається в Балансі, повинен відповідати сумі по статті «Зареєстрований капітал» Звіту про власний капітал. Оскільки підприємства складають звіт на підставі даних бухгалтерського обліку, то суми за зазначеними рядками повинні співпадати з кредитовим сальдо по рахунку 40 за станом на відповідні дати, інформація щодо яких міститься в Журналі 7.

Вивчення джерел формування та правильності витрачання резервного капіталу підприємства. Резервний капітал ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» являє собою зарезервовану на певні цілі частину нерозподіленого прибутку для покриття можливих збитків, непередбачених витрат і зобов'язань. Незважаючи на те, що ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» відповідно діючого законодавства не повинно створювати резервний капітал, встановлений розмір резервного капіталу даного підприємства складає 25% від суми статутного капіталу.

Вивчення формування і використання нерозподіленого прибутку ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА». За підсумками звітнього року у господарюючого суб'єкта утворюється балансовий прибуток (збиток), який є кінцевим фінансовим результатом діяльності (прибутком або збитком).

При проведенні такої перевірки значну увагу слід приділити вивченню правильності формування прибутку (збитку) та його відповідного відображення на рахунках. Досить важливим є вивчення використання

прибутку, при цьому слід встановити, на що буде здійснюватися його використання, правильність відображення в обліку, відповідність нормативним документам.

Перевірка чистого прибутку та його використання. Аудитор перевіряє законність та правильність відображення в обліку нарахованого податку на прибуток, так званих надзвичайних доходів та витрат, з застосуванням вибіркового методу виходячи зі складу цих показників та їх суттєвості [24].

Перевірка рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» включає в себе не тільки перевірку нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) звітного року і минулих років, але також і вивчення фондів накопичення, соціальної сфери, споживання.

На третьому етапі аудиторської перевірки ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» аудитор:

- повинен завершити підготовку робочої документації у вигляді аудиторського файлу;
- здійснює підготовку письмової інформації керівництву перевіреного підприємства за результатами аудиту;
- формулює за результатами аудиторської перевірки свою думку про достовірність фінансової звітності перевіреного економічного суб'єкта, звертаючи особливу увагу на правильність формування статутного капіталу підприємства;
- систематизує отриманий матеріал для підготовки аудиторського висновку за встановленою формою.

Відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» аудитор має провести перевірку бухгалтерської річної звітності суб'єкту господарювання з метою надання висновку про достовірність і реальність представленої інформації і її підтвердження або не підтвердження.

Особливої уваги під час аудиторської перевірки аудитор приділяє порядку визначення прибутку на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА», його розподілу та використанню, перевіряючи всі операції суцільним методом.

Перелік виявлених помилок під час перевірки грошових коштів ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» містить несуттєві помилки, які значно не впливають на загальний результат.

На базі проведених процедур виявлені помилки і факти шахрайства необхідно згрупувати з метою встановлення їх суттєвості (з урахуванням об'єднаного ефекту) і підготовки підсумкової аудиторської документації.

Достатній рівень розкриття та деталізації процедур аудиту в робочій документації повинен забезпечити можливість контролю процесу проведення аудиту власного капіталу ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» поточного року, підтвердити обґрунтування аудиторського висновку та відповідність проведеної перевірки прийнятим аудиторським нормативам.

Безпосередньо думка аудитора формується в контексті застосування основи фінансової звітності ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА», а перелічені стандарти аудиту встановлюють більш конкретні та зрозумілі вимоги до процесу формування аудиторської думки.

Даний процес включає оцінку, розгляд та вивчення обставин, які надають аудиторіві достатньої впевненості, що фінансові звіти не містять суттєвих відхилень.

Саме аудиторський висновок складається у вільній формі, але обов'язково в ньому мають бути наступні розділи: заголовок; адресат; вступ; масштаб перевірки; висновок аудитора про перевірену фінансову звітність; дата аудиторського висновку; підпис аудиторського висновку; адреса аудиторської фірми.

В результаті аудиторської перевірки ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА», не виявлено порушень вимог Інструкції

про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

Облік власного капіталу, у тому числі статутного капіталу здійснюється відповідно за вимогами НС(П)БО № 1 та відповідних законодавчих актів.

Облік статутного капіталу ведеться у відповідності до нормативних вимог та методичних рекомендацій.

Слід підкреслити, що аудитором в цілому підтверджується правильність відображення власного капіталу у бухгалтерському обліку підприємства.

При цьому суттєвих зауважень у аудитора немає. Процес співставлення даних первинних документів із записами на рахунках синтетичного і аналітичного обліку, Головною книгою, а останньої із даними бухгалтерського балансу, розходжень не встановив.

В цілому фінансовий стан ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» значно поліпшилося: зміцніла матеріально-технічна база підприємства, зросла забезпеченість власними обіговими коштами, проте негативним є зменшення показника нерозподіленого прибутку підприємства та залежність активів підприємства від поточних зобов'язань, що знижує рівень фінансової стійкості даного підприємства.

Аудитор підтверджує, що фінансова звітність упорядкована на основі достовірних даних бухгалтерського обліку та правдиво відображає фактичний фінансовий стан підприємства.

Аудитором за результатами проведеної аудиторської перевірки були внесені наступні пропозиції щодо покращення ведення обліку власного капіталу на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»:

1. Посилити систему внутрішнього контролю за обліком власного капіталу, особливу увагу приділити формуванню статутного капіталу та співвідношенню власного та позикового капіталу.

Для підвищення ефективності обліку власного капіталу ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» аудитор вважає необхідним кроком впровадження системи внутрішнього аудиту.

На підставі результатів вивчення первинних документів та аудиторських процедур внутрішній аудитор повинен здійснювати перевірку за такими напрямками:

- оцінка стану обліку власного капіталу, у тому числі структурних елементів;
- контроль за ефективністю використання власного капіталу;
- перевірка правильності розрахунків із засновниками, наявність і правильність оформлення документів, що підтверджують факти розрахунків із засновниками.

2. Запропонувати нові автоматизовані системи обліку, щоб підвищити ефективність обліку власного капіталу даного підприємства.

3. Здійснити пошук резервів збільшення розміру статутного капіталу наприклад, за рахунок додаткового капіталу, що значно покращить фінансову незалежність даного підприємства.

Важливим аспектом підвищення ефективності функціонування ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» є формування раціональної системи управління, обліку та контролю, яка повинна не тільки забезпечувати життєздатність підприємства, але й надавати можливість щодо його розвитку.

Саме тому організація системи внутрішнього аудиту на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» є пріоритетним етапом на шляху «фінансового здоров'я» підприємства. В якості такої системи бути як створення служби внутрішнього аудиту всередині підприємства, так і укладання угоди на надання послуг з питань, що стосуються внутрішнього аудиту незалежними аудиторськими фірмами (аутсорсинг).

Вибір найбільш ефективної форми внутрішнього аудиту залежить від цілей та завдань, які поставлені перед ним керівництвом та власниками ТОВ

«КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА», крім того, необхідно враховувати вартість послуг зовнішніх аудиторських компаній.

Таким чином, створена система внутрішнього аудиту на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» за умови дотримання вимог чинного законодавства, міжнародного та вітчизняного досвіду є заставою профілактики незаконним діям персоналу підприємства та зниження ризику прийняття недоцільних та неефективних управлінських рішень вищим керівництвом щодо формування та структури власного капіталу підприємства, а також визначення стану фінансової стійкості та платоспроможності підприємства, враховуючи існуючі форми та методи аудиту.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У результаті проведеного дослідження теоретичних та практичних аспектів стану обліку та аудиту на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» можемо зробити наступні висновки

Власний капітал відображає сукупну вартість ресурсів суб'єкта господарювання, які знаходяться у його розпорядженні на правах власності та залучаються для створення певної частки активів. Ця сума, утворена шляхом інвестування власних ресурсів, ідентифікується як чисті активи організації. Загалом, у науковій літературі доцільно виділяти три ключові підходи до інтерпретації поняття капіталу: обліковий, економічний та правовий.

Узагальнюючи проаналізовані підходи, можна констатувати, що власний капітал є сукупністю власних фінансових джерел суб'єкта господарювання, сформованих завдяки внескам засновників або шляхом реінвестування чистого прибутку. Ці кошти спрямовуються на формування виробничих активів підприємства і можуть бути представлені як у грошовій, так і в негрошовій формі.

Система організації бухгалтерського обліку власного капіталу передбачає суворе дотримання вимог щодо надійності, оперативності та неупередженості даних. Така інформація є критично важливою для ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства, а також забезпечує належну можливість моніторингу за ключовими показниками, що характеризують результативність фінансово-господарської діяльності організації.

Визначено, що власний капітал відображає сукупну вартість ресурсів, якими суб'єкт господарювання володіє на законних підставах і які застосовуються ним для створення певної частки активів. Саме ця величина активів, яка утворилася внаслідок інвестування власних коштів, визначає розмір чистих активів підприємства. На погляд фахівців, капітал доцільно

розглядати через призму трьох ключових площин: економічної, правової та облікової.

Формування власного капіталу підприємства відбувається за рахунок зовнішніх і внутрішніх джерел власних коштів.

Власний капітал складається з таких елементів: зареєстрований (пайовий) капітал; капітал у дооцінках; додатковий капітал; резервний капітал; нерозподілений прибуток (непокритий збиток); неоплачений капітал; вилучений капітал.

Аудит власного капіталу, зокрема статутного, є ключовим інструментом забезпечення фінансової стійкості. Методики аудиту, що поєднують нормативно-правовий, процедурний та балансово-аналітичний підходи, дозволяють мінімізувати ризики викривлення фінансової звітності.

Дослідження методики аудиту власного капіталу дозволило встановити, що найбільш ефективним є комплексний підхід, який поєднує нормативно-правову перевірку документів, процедурну верифікацію руху внесків та балансово-аналітичну оцінку чистих активів. Встановлено, що ключовими ризиками при проведенні аудиту є ризики викривлення оцінки внесків засновників та невідповідність облікових даних даним установчих документів

Синтетичний та аналітичний облік на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» відповідає вимогам законодавства, проте виявлено проблемні аспекти, що стосуються деталізації аналітичних рахунків за окремими видами капіталу (зокрема, щодо обліку часток засновників) та оперативності відображення змін у статутному капіталі в облікових реєстрах.

Для забезпечення керівництва ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» необхідною інформацією про стан власного капіталу пропонується розроблення системи внутрішньої звітності: звітність про зареєстрований капітал, звітність переоцінки необоротних активів, звіт про резервний капітал, звіт про неоплачений капітал, звіт про компенсаційні

виплати в зв'язку із виходом засновника. Така звітність буде містити розширені дані і дасть змогу, відповідно, розрахувати більшу кількість показників порівняно з регламентованою фінансовою звітністю.

Посилити систему внутрішнього контролю за обліком власного капіталу, особливу увагу приділити формуванню статутного капіталу та співвідношенню власного та позикового капіталу.

Таким чином, створена система внутрішнього контролю на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» за умови дотримання вимог чинного законодавства, міжнародного та вітчизняного досвіду є заставою профілактики незаконним діям персоналу підприємства та зниження ризику прийняття недоцільних та неефективних управлінських рішень вищим керівництвом щодо формування та структури власного капіталу підприємства, а також визначення стану фінансової стійкості та платоспроможності підприємства, враховуючи існуючі форми та методи аудиту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436 IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436> 15. (дата звернення: 04.05.2026).
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755 V1. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755> 17. (дата звернення: 03.04.2026).
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996 XIV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996> 14. (дата звернення: 17.05.2026).
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (в редакції від 09.08.2013 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. (дата звернення: 19.04.2026).
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність»: наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 628 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13>. (дата звернення: 06.04.2026).
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»: наказ Міністерства фінансів України від 28.05.1999 р. № 137. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99>. (дата звернення: 02.03.2026).
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток»: наказ Міністерства фінансів України від 28.12.2000 р. № 353. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01> (дата звернення: 02.03.2026).
8. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>. (дата звернення: 12.05.2026).

9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. (дата звернення: 02.05. 2026).

10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність» : наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 628. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13>. (дата звернення: 04.05.2026).

11. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>. (дата звернення: 28.04. 2026)

12. Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>. (дата звернення: 02.05.2026).

13. Аудит (основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту): підручник / Нац. центр обліку та аудиту Нац. Академії статистики, обліку та аудиту, Одеська нац. академія харчових технологій, Одеський держ. економ. ун-т; ред. : В. В. Немченко, О. Ю. Редько. – К. : ЦУЛ, 2012. – 540 с.

14. Атамас П.Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки [Текст]: навч. посібник / П.Й. Атамас. 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: ЦУЛ, 2010. – 392

15. Баліцька В.В. Структурування капіталу підприємств та оцінка ефективності його використання / В.В. Баліцька // Формування ринкових відносин в Україні. 2008. № 6. С. 56–62.

16. Білуха М.Т. Аудит [Текст]: [підручник] / М.Т. Білуха. К.: Знання, 2006. 768 с.
17. Бобяк А. П. Власний капітал підприємства, як економічна категорія, та його облік / А. Бобяк // Міжнародний збірник наукових праць: Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2011. Вип. 1 (19) 2011. С. 55-58.
18. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів; під заг. ред. Ф.Ф. Бутинця. 8-ме вид., перероб. та доп. – Житомир : ПП "Рута", 2009. 912 с.
19. Бухгалтерський фінансовий облік : теорія і практика: навч.-практ. посіб. / Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна та ін. – К. : Центр учбової л-ри, 2010. 536 с.
20. Бухгалтерський облік: практичний посібник / М.Ф. Огійчук, К.О. Утенкова, О.В. Ковальова, В.Є. Тредіт. Х.: 2015. 334 с.
21. Вівчар О.Й. Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства / О. Й. Вівчар // Наук. вісн. НЛТУ України. 2009. Вип. 19 (5). С. 146–150.
22. Виноградова М. О. Аудит : навч. посіб. / М. О. Виноградова, Л. І. Жидеєва – К.: «Центр учбової літератури», 2014. 654 с.
23. Войнаренко М.П. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту [Текст]: навч. посібник / М.П. Войнаренко, Н.А. Пономарьова, О.В. Замазій. К.: ЦУЛ, 2010. 484 с.
24. Голов С.Ф. Фінансовий облік / С.Ф. Голов, В.М. Костюченко. К.: Лібра, 2005. 976 с.
25. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі : практич. Посібник / С.Ф. Голов, В.М. Костюченко. - К.: Лібра, 2011. 840 с.

26. Гончарук Я.А. Аудит : навчальний посібник / Я.А. Гончарук, В.С. Рудницький, 3-те вид. К.: Знання, 2007. 443 с.
27. Городня Т.А. Сучасна стратегія управління капіталом підприємства / Т.А. Городня // Наук. вісн. НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18 (10). – С. 250–253
28. Дєєва Н.М. Аудит : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н.М. Дєєва, О.І. Дедіков К.: Центр учбової літератури, Дніпропетровська держ. фінансова академія, 2007. 182 с.
29. Завгородній В.Г. Облік, аналіз та аудит : навчальний посібник / В.Г. Завгородній, Є.В. Мних, В.С. Рудницький. – К.: Кондор, 2010. – 618 с.
30. Загородній А.Г. Фінансовий словник. : словник / 3-те вид., випр. та доп. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2000. 587 с.
31. Іванова Н.А. Організація і методика аудиту : навч. посіб. / Н.А. Іванова, О.В. Ролінський. – К. : Центр учбової літератури, 2008. 216 с.
32. Івахненко С. Комп’ютерний аудит. Контрольні методики і технології / С. Івахненко. - К.:Знання, 2005. 286 с.
33. Ільїна С.Б. Основи аудиту : навчально-практичний посібник / С.Б. Ільїна. - К.: Кондор, 2006. 378 с.
34. Калініна, А. В. Підходи до управління власним капіталом підприємства / А. В. Калініна, Н. А. Дехтяр // Молодіжний науковий вісник УАВС НБУ, Серія: Економічні науки. – 2012. – №2. – С.132-144
35. Кім Г. Бухгалтерський облік: первинні документи та їх заповнення : навчальний посібник / Г. Кім, В. Сопко, С. Кім. К.: Університет економіки та права “Крок”, 2004. 437 с.
36. Ксьондз С. М. Формування власного капіталу на вітчизняних підприємствах / С. М. Ксьондз // Вісник Хмельницького національного університету. 2014. № 4. С. 131-134.

37. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: підручник / О.В. Лишиленко, 3-є вид. – К.: Центр учбової літератури, 2009. 670 с.
38. Організація бухгалтерського обліку : Підручник для студентів спец. “Облік і аудит” вищ. навч. закладів / За ред. проф. Бутинця Ф.Ф., 3-є вид., доп і перероб. - Житомир: ПП “Рута”, 2009. 592 с.
39. Організація і методика проведення аудиту : [навч.-практ. посіб.] / В.В. Сопко, В.П. Шило, Н.І. Верхоглядова, С.Б. Ільїна. К.: Видавничий дім “Професіонал”, 2006. 576 с.
40. Огійчук М.Ф. Організація і методика аудиту [Текст]: навч. посібник / М. Ф. Огійчук, К.О. Утенкова. К.: Алерта, 2016. 304 с.
41. Організація бухгалтерського обліку [Текст]: навч. посібник / За ред. В.С. Лєня. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. 696 с.
42. Організація і методика аудиту [Текст]: навч. посібник / М.Ф. Огійчук, К.О. Утенкова. К. : «Алерта», 2016. 304 с.
43. Пушкар М.С. Фінансовий облік : підручник / М.С. Пушкар. – Тернопіль: Карт - бланш, 2006. 28 с.
44. Сопко В.В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу : [підручник] / В.В. Сопко, В.П. Завгородній. – К.: КНЕУ, 2004. 412 с.
45. Сук Л.К. Фінансовий облік [Текст]: навч. посібник / Л.К. Сук, П.Л. Сук. К.: Знання, 2016. 663 с.
46. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : [підручник] / Н.М. Ткаченко, 2-ге вид. К.: Алерта, 2007. -954 с.
47. Чебанова Н.В., Василенко Ю.А. Бухгалтерський фінансовий облік [Текст]: Посібник. – Київ: “Академія”, 2009 672 с.
48. Шара Є.Ю. Бухгалтерський фінансовий та податковий облік: навчальний посібник / Є.Ю. Шара, О.О. Бідюк, І.Є. Соколовська-

Гонтаренко; Нац. ун-т державної податкової служби України. - К.: Центр учбової літератури, 2011. - 424 с.

49. Шара Є.Ю. Фінансовий облік I [Текст]: навч. посібник / Є.Ю. Шара, І.Є. Соколовська-Гонтаренко. – К.: Центр учб. літ., 2016. 336 с.